

Die Gaste

Sayı: 36 / Mart-Nisan 2015

3 Almanya Hakkında Konuşmalıyız

Ergin YILDIZOĞLU

Avrupa'daki son ekonomik, siyasi gelişmelerin içinde Almanya'nın şekillenmeye başlayan tutumu bana, "We need to talk about Kevin" (Kevin hakkında konuşmalıyız) filmi anımsatıyor.

7 Toplum Yapısında Dilin Yeri

Bedrettin CÖMERT

Dil, öteki toplumsal kuruluşlar içinde, girişimlere en az olanak verendir. Dil, toplum kitlesinin yaşamıyla içiçedir. Doğal olarak eylemsiz olan bu kitle, herşeyden önce bir koruma etkeni biçiminde gözükür.

9 Entegrasyon Kursunun 10 Yılı: Bir Başarı Öyküsü mü?

Prof. Dr. Christoph SCHROEDER

Kuşkusuz, şimdi, entegrasyon kurslarının faaliyete geçmesinden öncesine göre daha çok göçmen Almanca bilgisi ediniyor. Ama bu ne kadar etkili? Bu kurslar, göçmenleri ekonomik olarak kendine yeterli hale getirerek, Federal Cumhuriyet'teki toplumsal yaşama daha fazla katılımları için onlara daha çok mu yardımcı oluyor?

12 Yaşar Kemal ve Can Akbel'i Yitirdik

13 Ağrı Dağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi...

İmdat ULUSOY

Almanya'nın Gündemi

Geçen yılın son ayında Almanya'nın gündeminin ilk sırasında Pegida yer alıyordu. Ukrayna'daki savaş bile Pegida'nın birinciliğini sarsmamıştı. Ancak Federal Hükümet'in yetkililerinin üst üste yaptığı açıklamalar, özellikle de Angela Merkel'in yeni yıl mesajında "Pegida gösterilerinden uzak durmaya" çağırması ile Pegida Almanya'nın gündeminden yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı.

25 Ocak'ta Yunanistan'da yapılan erken seçim ve *Radikal Sol Koalisyon'un* (Syriza) zaferi, Almanya-Yunanistan ilişkisini yeniden gündemin ilk sırasına çıkardı. Syriza'nın Yunanistan'ın borçlarının bir bölümünün silinmesi ve kalanlarının yeniden yapılandırılması talebi Alman finans sektöründe büyük bir tedirginliğe yol açtı.

"Separatist"lerin ilerleme kaydetmesi, Rusya'nın ağırlığını koyması ve ABD'nin hükümet yanlısı güçlere doğrudan askeri yardımda bulunmayı planlaması Ukrayna'yı Almanya'nın gündeminde Yunanistan'la birlikte ilk sıraya yükseltti. 11 Şubat'ta Beyaz Rusya'nın başkenti Minsk'te Hollande, Merkel, Putin ve Poroşenko'nun katılımıyla yapılan ve kesintisiz 16 saat süren zirve toplantısından ateşkes kararının çıkması Ukrayna'ya ilişkin "iyimser rüzgarlar"ın esmesine yol açtı.

Almanya gündeminin başat konulardan birisi de, Alman ekonomisinin gösterdiği büyük gelişme oldu.

Federal İstatistik Kurumu'nun açıklanan verilerine göre, Almanya, 2014 yılında 217 milyar € dış ticaret fazlası verirken, cari işlemler dengesi 215 milyar € fazla verdi. Yine 2014 yılında devlet bütçesi 18 milyar € fazla verdi.

Bu ekonomik gelişmeler karşısında Frankfurt Borsası (DAX) birbiri ardına tarihi rekorlar kırarak, Şubat sonunda 11.354 endeks değerine ulaştı. Böylece DAX endeksi 2015'in ilk günlerine göre %16 değer kazandı.

Diğer yandan Alman iş yaşamında birbiri ardına grev haberleri gündemin ilk sırasında yer almaya başladı. Tren Makinistleri Sendikası (GDL), Deutsche Bahn'da yeniden grev gidileceğini duyurdu. Alman pilot sendikası Cockpit Birliği'ne bağlı (VC), Lufthansa'nın kardeş şirketi *Germanwings*'te çalışan pilotlar 11 Şubat'ta uyarı grevine çıktılar. Hamburg, Stuttgart ve Hannover kentlerinde Verdi'ye bağlı havalimanı çalışanları uyarı grevi yaptılar.

Hiç tartışmasız islami terör ve IŞİD Almanya'nın gün-

Türkiye'nin Gündemi

Türkiye'nin gündemi, her zaman olduğu gibi, sürekli değişen ve her biri diğerini unutturan olaylarla, konuşmalarla ve hatta tivitlerle belirlenen hızlı ve dengesiz bir gündem olarak gazete manşetlerinde ve köşe yazılarında biçimlendi.

Her zaman olduğu gibi, Türkiye gündemini ağırlıklı olarak Recep Tayyip Erdoğan'ın her konuda ve her şey hakkında yaptığı konuşmalar belirlemeyi sürdürdü. Amerika'nın "ilk kez" müslümanlar tarafından keşfedildiğine ilişkin sözlerinden Küba'ya "iki cami" yapılmasını istemesine kadar pek çok şey Türkiye gündemi olarak ortaya çıkmaya devam etti.

Recep Tayyip Erdoğan'ın "Türk tipi başkanlık sistemi" açıklamaları, seçimlerde "en az 400 milletvekili istiyorum" demeçleri Haziran seçimlerini doğrudan ülke gündeminin ilk sırasına yükseltse de, gündemin başkahramanı ekonomi oldu.

Erdoğan'ın "Ey Merkez Bankası" diye başlayan, ardından Merkez Bankası'nın faizleri düşürmesine ilişkin konuşmaları giderek dozunu artırdı. Erdoğan'ın Merkez Bankası'na yönelik suçlamaları, "Bize karşı bir bağımsızlık mücadelesi veriyorsun da başka yerlere bağımlılığın mı var?", "Vatanı satmak yüksek faiz ile kötü yönetimle emeği heba etmekle olur" ithamlarıyla zirve yaptı.

"Ey Merkez Bankası" söyleminin ekonomiye maliyeti ise, yılbaşında 2,33 TL olan doların Şubat sonunda 2,52 TL'ye ve 5 Mart'ta 2,60 TL'ye ulaşarak, yani %11,5 değer kaybetmesi oldu. Böylece dolar "psikolojik sınırı" olarak kabul edilen 2,50 TL'yi geçtiği gibi, bankaların yurtdışı borçlarının "teminat sınırı" olan 2,60'da geçmiş oldu.

Dış ticaret açığı, bir önceki yıla göre 16 milyar dolar azalarak 63 milyar dolar olurken, cari işlemler açığı, 18 milyar dolar azalarak 46 milyar dolar oldu. Türkiye İhracatçıları Meclisi'nin açıklamalarına göre, Türkiye'nin ihracatı Ocak ayında %9,8 ve Şubat ayında %13 geriledi.

Bu "olumlu" veriler karşısında 21 Ocak'ta 90.000 puanı aşan BİST 100 endeksi, "Ey Merkez Bankası" nutuklarından sonra 84 bine indi. Böylece BİST 100, bir ay içinde %5,4 değer kaybetti.

Ekonomi doğrudan siyaset tarafından, özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çıkışlarıyla be-

demindeki yerini korudu.

1 Mart'ta Federal İçişleri Bakanlığı sözcüsü, "Almanya'da iç güvenliğin büyük bir tehlike altında olduğunu, her an farklı boyut ve yoğunlukta saldırılarla bu tehlikenin gerçeğe dönüşebileceğini" belirtti. Sözcü, "özellikle radikalleşmiş, tek başına hareket eden saldırganların, iç savaş durumundaki ülkelerden geri dönen ve oradaki cihatçı gruplarla bağlantıları olan, savaş tecrübesi kazanmış radikal İslamcılarının tehlike teşkil ettiğini" belirtti.

Tüm bu olaylar ve gelişmeler içinde Şubat ayının en gözde gündemi, Yunanistan oldu. AB, Avrupa Merkez Bankası ve IMF'nin oluşturduğu "Troyka"nın Syriza iktidarına karşı uzlaşmaz ve taviz vermez tutumunu sürdürmesi, Yunanistan'a dört aylık ek bir süre tanınması ve bunun Federal Meclis'te oylanması oldu. Schäuble (Almanya), Lagarde (IMF), Draghi (Avrupa Merkez Bankası) ve Sapin (Fransa) tarafından kaleme alınan "ortak belge" Federal Meclis'te 32 hayır oyuna karşılık 542 evet oyuyla kabul edildi. Kabul edilen "ortak belge", Syriza'dan önceki Yunan hükümetlerine verilen "memorandum"un yerine "anlaşma", "Troyka"nın yerine "kurumlar" sözcüklerinin geçirilmesinden başka yeni bir şey getirmiyordu. Oylamanın en ilginç olayı ise, oylama öncesinde *Bild* gazetesinin "hayır" kampanyası başlatması oldu.

İÇERİK

Almanya'nın Gündemi/Türkiye'nin Gündemi	1	Die Gaste
Almanya Hakkında Konuşmalıyız	3	Ergin Yıldızoğlu
2015 Hamburg Eyalet Seçimleri	4	Die Gaste
Yunanistan: Zeus, Tiwaz ve Argonotlar	5	Ozan Dağhan
Haberimiz Var mı? 7 Haziran'da Türkiye'de Seçim Var!	6	Ahmet Onay
Toplum Yapısında Dilin Yeri	7	Bedrettin Cömert
Entegrasyon Kursunun 10 Yılı: Bir Başarı Öyküsü mü?	9	Prof. Dr. C. Schroeder/N. Zakharova
Dilbilgisi Terimleri	10	Die Gaste
Charlie Hebdo Yeni Sayısı Çıktı!	10	Die Gaste/Haber
Üç Türk Casus Olayı	10	Die Gaste/Haber
Göçmen Çocukların Eğitim Fırsatı İçin Tam Gün Okul	11	Neriman Orman/Sinem Ulutaş
"O iyi insanlar o güzel atlara binip çekip gittiler..."	12	Die Gaste
Almanya'daki Türkçe Radyoculuğun Öncülerinden Can Akbel'i Kaybettik	12	Die Gaste
Ağrı Dağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi... Şimdi kendisi ölümsüz bir EFSANE...	13	İmdat Ulusoy
"Der Mensch ist, was er isst" – IV	14	Asuman Öktem
Pıtırıcık/Le Petit Nicolas/Der kleine Nick/Nicolas	15	Kitap Tanıtımı
Özgecan Aslan/11 Şubat 2015	16	Die Gaste/Haber

lirlenirken, ülke gündeminin en sarsıcı toplumsal olayı Özgecan Aslan'ın katledilmesi oldu. Özgecan cinayeti üzerine sokağa çıkan on binlerce kadın, kadın cinayetlerine karşı "isyan"larını dile getirdiler.

Ama burası Türkiye'ydi ve gündem saat başı kolayca değişebiliyordu.

İŞİD'in kuşatması ve tehdidi altında bulunan "ülke dışındaki tek Türk toprağı" Süleyman Şah Türbesi, gece yarısı yapılan bir operasyonla yerinden alınarak Türkiye sınırına 253 metre uzaklıktaki Suriye'nin Eşme Köyü'ne nakledilmesi "zaferi" yeni bir gündem maddesi olarak manşetlere çıktı.

Yine de Türkiye gündeminin son gündem maddesi, "iç güvenlik yasa tasarısı" oldu. Tasarının TBMM'de görüşmeye başlanmasıyla ortaya çıkan kavgalar "iç güvenlik yasa tasarısı"nın içeriğinin unutulmasına yol açarak, ikinci bir gündem oluşturdu.

İşçi hakları ve işçi ölümleri konusunda dünya sıralamasında son sıralarda yer alan Türkiye'de grev hakkı da kendine özgünlüğünü korudu. Birleşik Metal İşçileri Sendikası'nın 24 fabrikada 15 bin işçiyi kapsayan toplu sözleşmenin tıkanması üzerine aldığı grev kararı, "milli güvenliği bozucu nitelikte" olduğu gerekçesiyle 60 gün süreyle ertelendi. Hükümetin 60 gün sonunda yeniden 60 gün süreyle erteleme yetkisi olduğundan, metal grevinin "milli güvenlik" nedeniyle ertelenmesi, tam anlamıyla grevin yasaklanması demektir.

Türkiye gündeminin ön sıralaralarına geçen son maddesi ise, 7 Haziran'da yapılacak olan genel seçimlerdir. 7 Haziran seçimleri AKP'ye muhalif kesimler açısından Tayyip Erdoğan'ın "tek kişilik iktidarı"ndan kurtuluşun son olanağı olarak değerlendirilmektedir. Bu seçimler, 2019 yılına kadar yapılacak son seçim olmaktadır.

DIE GASTE

İki AYLIK TÜRKÇE GAZETE

TÜRKISCHE ZEITUNG

ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE
Unentgeltlich

ISSN 2194-2668

Yayıncı/Herausgeber: Initiative zur Förderung von Sprache und Bildung e.V. (IFSB)

DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK İÇİN İNİSİYATİF e.V.

YAYIN SORUMLUSU (VİSDP):

ENGİN KUNTER
(Frankfurt Üniversitesi)

YAYIN KURULU/REDAKTION:

ENGİN KUNTER
(Frankfurt Üniversitesi)
GÜLDEN GÜNGÖR
(Frankfurt Üniversitesi)
OZAN DAĞHAN
(Duisburg/Essen Üniversitesi)
MICHAEL JOOS
(Darmstadt Üniversitesi)
NERİMAN ORMAN
(Marburg Üniversitesi)
SİNEM ULUTAŞ
(Marburg Üniversitesi)

Posta Adresi:
Postfach 55 03 28
60402 Frankfurt/Main

İnternet Adresi:
www.diegaste.de

e-Posta/e-Mail:
diegaste@yahoo.com

Banka Bilgileri:
IBAN: DE8930050110100546
8796
BIC: DUSSEDDXXX

Dizgi/Layout: Die Gaste
Baskı/Druck: Hürriyet-Deutschland

Almanya Hakkında Konuşmalıyız

Ergin YILDIZOĞLU

Avrupa'daki son ekonomik, siyasi gelişmelerin içinde Almanya'nın şekillenmeye başlayan tutumu bana, "We need to talk about Kevin" (Kevin hakkında konuşmalıyız) filmi anımsatıyor.

İki Kriz ve Almanya

Bir çarşamba yazımda, Avrupa'nın ekonomik (mali) ve jeopolitik (Ukrayna) krizlerinin Yunanistan üzerinde keşiştiğini yazmıştım. Bu krizlere bakınca ikisinde de, hem ortaya çıkış dinamikleri hem de gelişmeleri açısından Almanya'nın çok kritik bir işleve sahip olduğunu görüyoruz.

Mali krizin Avrupa'yı bu kadar güçlü biçimde vurarak dağılma olasılığının konuşulduğu bir noktaya getirmesinin arkasında, Avrupa Birliği ile birlikte kurulan ekonomik modelin içerdiği egemenlik-bağımlılık ilişkileri var. Bu ilişkilerin Almanya ekonomisinin yapısal özellikleriyle tam bir uyum içinde olması, kriz başladıktan kısa bir süre sonra Almanya'nın biriktirdiği ekonomik ve siyasi gücü gözler önüne serdi.

Daha önce de tartıştığımız gibi burada sorun, Almanya'nın Avrupa Birliği ekonomik bölgesini, en başından bu yana kendi ekonomisinin üretim kapasitesini, birikmiş sermayesini emecek (kriz eğilimlerini transfer edeceği) bir alan olarak görmüş olmasıdır. Alman kapitalizminin, siyasi iktidar ilişkilerinin, istikrarı ve güvenliği için bu alanın ticarete ve sermaye ihracatına açık kalması yaşamsal bir öneme sahip.

Almanya geçmişte, bu alanı ve "sermaye ihracatı" olanağını güvenceye almak için Avrupa'yı iki kez militarist yöntemlerle bütünleştirmeyi denemişti. Almanya, II. Dünya Savaşı'ndan, ama esas olarak Doğu Almanya ile birleşmesinden sonra bu bütünleştirmeyi, "modern emperyalizm" ekonomik-finansal bağımlılık ilişkileri üzerinden siyasi yönlendirme yoluyla, savaşlara yol açmadan, neoliberalizmin genel hegemonyasına (ABD'nin desteğine) dayanarak gerçekleştirmeye çalıştı. Ancak, bu kez de kapitalizmin yapısal krizinin dinamiklerine takıldı. Hem yıllardır kendi sorunlarının çözüm alanı olarak kullandığı ekonomiler çökmeye, hem de bankaları verdikleri borçlardan dolayı bu ekonomilere saplanmış olarak sallanmaya başladı.

Almanya'nın krizin getirdiği ekonomik çöküntüye, insani krize aldırılmadan, kemer sıkma politikalarıyla borç ödeme sorumluluğunda ısrar etmesi, eko-

nomik ve insani krizi, siyasi sonuçlar da yaratarak daha da derinleştirmeye başladı... Üstelik Almanya liderlik ve hegemonya fırsatının kaçmakta olduğunun ayır-dına varamadan...

Ukrayna krizine bakınca da, krizin kökleri soğuk savaşın bittiği yıllara kadar gitse de, patlak verme sürecinin başında yine Almanya'yı görüyoruz.

Ukrayna'da Yanukoviç hükümetini, yukarda değindiğim egemenlik-bağımlılık ilişkilerini "modern emperyalizm" koşullarını kabul etmeye zorlayan ekonomik anlaşmanın arkasında büyük ölçüde, ekonomik etki alanını genişletmeyi amaçlayan Almanya vardı.

Yanukoviç anlaşmayı imzalamayı reddedince, Almanya "Yanukoviç karşıtı hareketi desteklemeye, Merkel'in partisi Hıristiyan Demokrat Parti'nin siyasi liderlik eğitimi programından geçmiş Kiev Belediye Başkanı Vitali Klitschko eliyle yönlendirmeye başladı". (Friedman, Stratfor, 10/02/2015) Yanukoviç'in seçilmiş meşru hükümeti devrildi, muhalefet yönetimi fiilen ele geçirdi. İşler Almanya'nın istediği yönde gelişebilirdi eğer Rusya, kendi ekonomik siyasi nüfuz alanını korumaya karar verip yeni yönetimi kabul etmeyen Rus etnik kökenli isyancıları desteklemeye başlayıp Kırım ilhak etmeseydi. O noktada, Almanya bu kez, bir hegemonya ilişkisinin kurulabilmesi için, liderliğini kabul ettirme koşulunun yanında, hegemonyanın ikinci ayağı olan şiddet uygulama kapasitesinin yetersizliği ile karşı karşıya kaldı.

Almanya'nın Tepkileri Kaygı Uyandırıyor

Avro bölgesi ülkelerinin yönetimlerinin, kapitalizminin ekonomik sorunlarına eğilmeye, krizi açacak önlemleri "düşünmeye" başlayabilmesi için siyasi liderlik (hegemonya) sorununun aşılması gerekiyor. Ancak hegemonyacı konumuna en yakın ülke Almanya, diğer ülkelerin sorunlarına çare olduğunu göstererek liderliğini kabul ettirecek ekonomik kaynak transferlerini yapmaya hazır görünmüyor.

Aksine Alman egemen sınıflarının sözcülerinin, hükümet temsilcilerinin, giderek daha saldırgan bir dil kullanmaya başladığı görülüyor. Ekonomik krizde adeta saplantılı, kolaylıkla ırkçılığa dönüşebilecek bir kültürel üstünlük sendromu başını kaldırıyor: *Almanlar erdemli, tutumlu, çalışkan; güneyliler tembel, beleşçi, sorumsuz*. Bu açıklamalar, *Bild* gibi popüler kültürün, en yoz yayınlarını yansıtan dergilerin yanı sıra, "ciddi" ga-

zetelerde de görülebiliyor. Avrupa Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun eski üyelerinden Jürgen Stark, geçen hafta *Financial Times*'ta "Tarihsel ve kültürel farklar Avrupa Birliği'ni bölüyor" başlıklı yazısında, ekonomik sorunların Almanya'nın politikalarından değil, kültürel farklılıklardan kaynaklandığını savunuyordu. Krizi güneylilerin tüketim "merakına", kredi alma eğilimine bağlarken bunları da yıllardır Alman kapitalizminin körüklediğini, Almanya'nın refahının bunlara bağlı olduğunu görmezden gelerek...

Ukrayna krizinde Almanya'nın tutumu daha da kaygı verici. Geçen yıl Münich Güvenlik Konferansı'nda Alman savunma bakanı, "daha adaletli bir dış politika" benimsemeye karar verdiklerini açıkladığından bu yana (*New York Times*, 01/02/2014) Alman medyasının önemli tartışmalarından biri de savunma reformu oldu. Geçen ay *Deutsche Welle* "Alman savunma bakanının, orduyu daha çekici ve etkili kılacak uzun dönemli bir askeri reform üzerinde çalıştığını" aktarıyordu. (30/01/2015) *World Press*, sitesine göre silahlı kuvvetler tarafından hazırlanan yeni bir rapor, ordunun eksikliklerinin aksatıcı düzeye ulaştığını vurguladığını, savunma bakanının da, eksikliklerin giderilmesine ayrılmış 500 milyon Avro'luk fonu 750 milyona çıkardığını aktarıyordu. *World Socialist Web Site*'de Johannes Stern'de *Die Welt* gibi Alman gazetelerine, iktidardaki Hıristiyan Demokrat Parti'nin sözcülerinin açıklamalarına dayanarak, Alman ordusunun insansız uçaklar satın almaya hazırlandığını aktarıyordu. (03/02/2015)

Ukrayna krizi NATO ittifakı ile Rusya arasındaki ilişkileri hızla kötüleştirdi. Nükleer silahlar alanında işbirliği yok, Moskova ile Washington arasındaki kırmızı telefon hattı da kapalı. Bu nedenle, *Der Spiegel*'de yazan Markus Becker'e göre, "Bugün bir savaş olasılığı soğuk savaş dönemindekinden daha yüksek"... Ukrayna'da sürmekte olan "hibrid savaşın getirdiği belirsizlikler taktik nükleer silahların kullanılma riskini arttırıyor".

Bu tehlikeli ortamda, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*'un yayımladığı bir başyazı, NATO'nun Rusya ile çatışmaları en uç noktaya kadar tırmandırması, caydırıcılığın "en üst seviyede (Nükleer silahlar - E.Y.) kurması gerektiğini" savunuyor. (WSWS, 12/02/2015) Almanya yalnızca silahlanmaya hazırlanmıyor, giderek saldırgan, ırkçı refleksler üretmeye başlıyor. Bu nedenle Almanya hakkında daha sık konuşmak gerekiyor, filmdeki ve tarihteki gibi çok geç olmadan...

Ocak sonunda *Atomic Scientists* bülteninde "Atom Saati"nin 12'ye üç kaldığını gösterdiği belirtildi. ABD-Sovyetler ilişkisinin en soğuk noktasında olduğu bir zamanda, 1983'de durmuştu. En kötüsü 1953 yılında oldu: Saat 12'ye iki kaldığını gösteriyordu. Kontrolsüz iklim değişikliğine ek olarak, "modernleştirilmiş büyük cephanelikten kaynaklanan nükleer silahlanma yarışı... insanlığın varlığını olağanüstü boyutta tehdit etmektedir."

Doğu ve Batı'daki karşıt söylem bu riskini azaltmak için uygun görünmüyor. Münich Güvenlik Konferansı'nda İngiliz Savunma Bakanı Michael Fallon, "Rus saldırganlığı NATO'ya doğrudan

bir tehdit olduğunu" söyledi.

Ancak, Ukrayna'da Rusya'nın eylemlerini tanımlamak zor. Hile, kamufaj, aldatma: Rusya, siber savaş propagandasından ve ayrılıkçıların finansmanından gizli askeri operasyonlara kadar hibrit savaşın tüm cephanelerini kullanıyor.

Norveç Savunma Bakanı Ine Marie Eriksen Søreide Münih'te Rus saldırganlığını açıkça belirtti. "NATO anlaşmasının 5. maddesinin bu tür saldırganlıkta geçerli olduğunu söylemeye bile gerek yok." Bu şu anlama geliyor: Rusya, NATO üyesi olması durumunda Ukrayna'ya saldırırsa, tüm üye devletler savaşa girmek zorunda.

"Hibrid savaşla her şeyi daha da tehlikeli hale geldi" diyor Nunn. "Hatta taktik nükleer silahlar." Bunların bazılarının Almanya'da konuşlandığı biliniyor. Eifel'deki Büchel Hava Üssü'nde yüksek maliyetle modernize edilen B61 tipi 20 nükleer bomba depolanmış durumda. Bunlar ABD komutası altında, ancak savaş durumunda Alman Tornado savaş uçakları tarafından taşınacak.

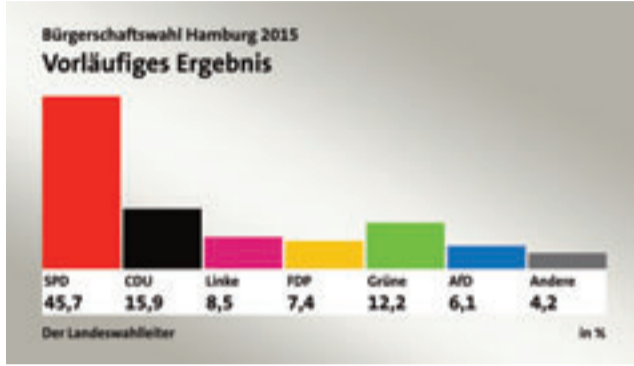
1991 yılında ABD ve Sovyetler Birliği arasında "Start" anlaşmasının baş arbulucusu olan ABD'li diplomat Richard Burt, "Hibrid savaş, nükleer silahların gerçekten kullanılması riskini artırır" diyor. "Hem Rusya hem Amerika-

da nükleer silahlar yüksek alarm düzeyinde. Her iki tarafta 15 dakika içinde nükleer füzeleri ateşleyebilirler." Hibrit savaş koşullarında bu "tehlikeli bir oyun".

Soğuk Savaş sırasında, birçok güvenlik mekanizmaları vardı - Sovyetler Birliği ve NATO arasındaki herhangi bir askeri çatışma için güvenliği sağlayan bir dizi sözleşme ve belge vardı" diyor eski Dışişleri Bakanı İvanov. "Bugün, savaş tehdidi çok büyük".

Markus Becker, *NATO-Rusya Krizi: Nükleer Hayalet Geri Dönüyor*, *Der Spiegel*, 8 Şubat 2015.

2015 Hamburg Eyalet Seçimleri

	2015			2011			% değişim
	Aldığı Oy	Oy Oranı	Sandalye Sayısı	Aldığı Oy	Oy Oranı	Sandalye Sayısı	
SPD	1.608.604	%45,7	58	1.667.804	%48,4	62	-2,7
CDU	559.803	%15,9	20	753.805	%21,9	28	-6,0
Grüne	431.693	%12,3	15	384.502	%11,2	14	+1,1
Die Linke	299.801	%8,5	11	220.428	%6,4	8	+2,1
FDP	261.601	%7,4	9	229.125	%6,7	9	+0,7
AfD	214.401	%6,1	8	-	-	-	+6,1
Piraten	54.642	%1,6	-	73.126	%2,1	-	-0,5
Die PARTEI	31.640	%0,9	-	23.994	%0,7	-	+0,2
Liberales	18.401	%0,5	-	-	-	-	-
NPD	11.286	%0,3	-	30.648	%0,9	-	-0,6
ÖDP	13.591	%0,4	-	10.464	%0,3	-	+0,1
RENTNER	9.902	%0,3	-	15.847	%0,5	-	-0,2
HHBL	7.349	%0,2	-	-	-	-	-

15 Şubat'ta yapılan Hamburg Eyalet Meclisi seçimlerinde bir kez daha SPD birinci parti olarak çıkarken, 2011 seçimlerine göre 2,7 puan kaybederek, eyalet meclisindeki mutlak çoğunluğunu yitirdi.

15 Şubat seçimlerinin en çok dikkat çeken ilk olay, 2011 seçimlerinde başlayan CDU'nun oy kaybının devam etmesidir. 2008 seçimlerinde %42,6 oy olarak birinci parti olarak çıkan CDU, 2011 seçimlerinde oyları yarı yarıya azalarak %21,9'a düşmüş ve 15 Şubat seçimlerinde 6 puan daha oy kaybederek, oyların sadece %15,9'unu alabilmiştir.

Hamburg seçimlerinin ikinci olayı ise, Almanya için Alternatif'in (Alternative für Deutschland/AfD) ilk kez katıldığı seçimde oyların %6,1'ini alarak Eyalet Meclisi'ne 8 temsilci göndermesidir. Böylece CDU'nun yitirdiği %6'lık oy, neredeyse blok halinde AfD'ye kaymıştır.

Bu iki olay yanyana getirildiğinde, CDU'nun 6 puanlık oy kaybının doğrudan AfD'ye gittiği ortaya çıkmaktadır. Ancak AfD, sağ-popülist söylemlerine karşın, 2001 Eyalet Seçimleri'nde Schill'in "başarı"sının yanına bile yaklaşamamıştır (Schill, 2001 seçimlerinde sağ-popülist söylemi ile oyların %19,4'ünü alarak CDU ile koalisyon hükümeti kurmuştur).

Öte yandan son iki yılın "fenomeni" olan Korsanlar Partisi (Piraten) 2011 seçimlerinde aldığı %2,1'lik oy oranını koruyamamış ve 0,5 puan kaybetmiştir.

2001'de Schill, 2011'de Piraten ve şimdi AfD, sağ-popülist (daha açık ifadeyle, nasyonalist-popülist) söylemlerle sahneye çıkmış ve her seferinde CDU'ya alternatif yeni bir "sağ parti" olarak seçimlere katılmışlardır. Bu da, %15-20'lik bir seçmen kitlesinin, zaman zaman yükselen, zaman zaman gerileyen bir ivme içinde "arayış"ta olduğunu göstermektedir. Ama her durumda CDU'nun seçmen kitlesinde ortaya çıkan bu oy kayışları, bir ölçüde neo-nazi eğilimlerin sağ-popülist söylemlerle yeni partilere yönlendirilmesinden başka bir şey olmadığı da görülmektedir.

Seçimlerin üçüncü olayı ise, hiç tartışmasız, Die Linke'nin oylarında belirgin bir artışın olmasıdır. 2008 ve 2011 seçimlerinde oyların %6,4'ünü alan Die Linke., bu seçimlerde ayrıntı 2,1 puan artırarak %8,5'e yükseltmiştir. SPD'nin bu seçimlerde 2,7 puan oy kaybettiği gözönüne alınırsa, Die Linke'nin SPD'li seçmenler için bir alternatif olduğu söylenebilir.

Seçimlerin üçüncü olayı ise, hiç tartışmasız, Die Linke'nin oylarında belirgin bir artışın olmasıdır. 2008 ve 2011 seçimlerinde oyların %6,4'ünü alan Die Linke., bu seçimlerde ayrıntı 2,1 puan artırarak %8,5'e yükseltmiştir. SPD'nin bu seçimlerde 2,7 puan oy kaybettiği gözönüne alınırsa, Die Linke'nin SPD'li seçmenler için bir alternatif olduğu söylenebilir.

Yeşiller (Grüne), Hamburg Eyalet Meclisi seçimlerinde oylarını 1,1 puan artırarak %11,2'den %12,3'e yükseltmişlerse de, pek çok yerde olduğu gibi, artık kendi oy potansiyelinin sonuna ulaştıkları ortaya çıkmıştır. Bir kez daha mutlak çoğunluğu yitiren SPD ile koalisyon hükümeti kurarak (2008 seçimlerinden sonra CDU-Yeşiller koalisyon hükümeti kurulmuştu) "küçük ortak" konumunu sürdürmektedir.

Bu standart Almanya seçiminde, bir önceki (2011) seçime göre "eksik" olan AKP'nin kurduğunu ve finanse ettiği "iddia edilen" BIG Partisi'nin (Yenilik ve Adalet İttifakı) seçimlere katılmamış olmasıdır.

2010 yılında kendi gücünü göstermek ve test etmek için kurulan Big Partisi, 2011 Hamburg seçimlerinde, oyların binde birini (3.344 oy) ve 2013 Federal Meclis Seçimleri'nde 43 milyon seçmenden 17.743 oy (%0,05) alarak sadece bir hiç olduğunu göstermiştir. (En büyük "başarısını" ise, 2014 NRW yerel seçimlerinde Bonn'da %1,4 (1.943) oy alarak sağlamıştır.)

Yunanistan: Zeus, Tiwaz ve Argonotlar

Ozan DAĞHAN

Tanrıların tanrısı Zeus'un egemen olduğu, naiplerini Zeus'un atadığı, isteğinde sofistleri, istediğinde askerleri naip yaptığı, *demosun* uzun yıllar bu egemenliğe boyun eğdiği bir ülke varmış. "Altın post" denilen iktidar, her zaman Zeus'a ve onun naiplerine aitmiş. Ama tüm zamanlarda iki naipten biri "altın post"ta otururken, diğeri sıranın kendisine gelmesini beklemiş.

Zamanlardan bir zaman, günlerden bir gün, tanrılara ilk kafa tutan Prometheus'un torunları "altın post"u ele geçirmek için bilinmedik bir maceraya çıkmışlar. Kimilerine göre, argonotların, kimilerine göre "radikal solcular"ın bu "altın post"u ele geçirme macerası MS 1988'lerde başlamış.

Parasal olarak da, *demos* olarak da yoksul olan bu yeni argonotlar, onlarca yıl, bir tarafında Zeus'un "sol" naibi Pappandreou, öteki tarafında Karamanlis'in "altın post"tahtıvalisine rağmen yoksulluklarını ve varlıklarını sürdürmüşler.

Zeus naiplerinin biri gelip, biri giderken, ülkedeki demokrasi yozlaşmaya başlamış. Yalan, talan ve yolsuzluk başını alıp gitmiş. Demokrasi timokrasie dönüşmeye başlamış. Ülkeye el atan Zeus'un Avrupalı tanrıları kesenin ağzını açmışlar, isteyene istediği kadar para, pul ve borç vermeye başlamışlar. Ülke bir on yıl içinde gırtlığına kadar borca batmış.

Zamanlardan bir zaman gelmiş, Avrupalı tanrılar, özellikle "gott" Tiwaz (nam-ı diğer Týr), verdikleri paraları geri istemiş. Tiwaz'ın başını çektiği tanrıların gönderdiği paraları tüketen *demos* için boyun eğmek ya da isyan etmek dışında bir seçenek kalmamış.

Günlerden bir gün, 25 Ocak 2015'te, yeni argonotlar, *demos*larını artırarak ve onların güvenini kazanarak "altın post"u ele geçirirler.

İşte bu andan itibaren Zeus, kendi has adamı IMF'yi "tahsildar" olarak işe koştururken, "gott" Tiwaz, *Abendland*'in kasadalarını borçları tahsil etmesi için *demosun* üzerine göndermiş. Kral Aiet'in, argonotların başı İaosun'a dayattığı şartlara koşut şartlar ileri sürmüşler. Yeni argonotlar, "altın post"taki daha ilk gün-

lerinde Zeus ve Tiwaz'ın tahsildar ve kasadalarıyla boğuşmaya başlamış. Tahsildar ve kasadalar, "Nuh demiş, peygamber dememiş"ler. Yeni argonotları (nam-ı diğer Radikal Sol Koalisyon/Syriza), köşeye sıkıştırmak için ellerinden geleni ardına koymamışlar.

Bu durumda, Syriza'nın elinden gelen, ya onların şartlarını kabul ederek *demos*a verdikleri sözü ve güveni kaybedecekler ya da İason'a yardım eden Medea'nın çıkıp gelmesini bekleyeceklerdir.

Ve tarihler bugünü gösterdiğinde, yeni argonotların "altın post" macerası henüz başlangıç aşamasındadır. Gelecek zaman *demos* ya da Medea'nın sihrine kalmıştır.

Bizim Yunan mitolojisinden esinlenen mitimiz burada bitiyor. Eğer bugün Yunan mitolojisi yazımı sürüyor olsaydı, hiç şüphesiz Yunan halkını, Syriza'yı, Yunanistan'ın içine düştüğü borç batağını çok daha iyi anlatacak. Biz burada Yunanistan borç krizini, Yunan halkının "tanrılar"a başkaldırışını ve Syriza'nın iktidarın ilk gününden itibaren karşı karşıya kaldığı "Troyka"nın dayatmalarından söz etmeyeceğiz.

25 Ocak'taki seçimlerden zaferle çıkan Syriza'nın macerası 1988'de başlamıştır. İlk girdikleri seçimde (1989) %3 barajını geçemeyen Syriza, 1993 seçimlerinde bir kez daha baraj altında kalmıştır. 1996-2009 döneminde Syriza'nın oyları %3 ile %5 arasında gelip gitmiştir. Yunanistan borç krizinin patlak vermesiyle (2010) iktidardaki Panhellenik Sosyalist Hareket (PASOK) Avrupa Merkez Bankası, IMF ve Avrupa Birliği'nin oluşturduğu Troyka'nın "memorandum"una boyun eğmesiyle birlikte oy kaybetmeye başlamıştır.

2012 Mayıs ayındaki seçimlerde Syriza oyların %16,8'ini alarak ikinci parti haline gelirken, Yunanistan meclisinde hükümet kurulamaması üzerine erken seçime gidilmiş (Haziran 2012) ve Syriza oylarını artırarak %26,9'a yükseltmiştir. Artık bütün dünya, yapılacak yeni bir genel seçimde Syriza'nın iktidara gelmesine mutlak gözülle bakmaya başlamıştır.

25 Ocak seçimlerinde Syriza oyların %36,3'ünü almasına rağmen tek başına hükümet kuracak milletvekili sayısına ulaşamamış ve Bağımsız Yunanlılar adlı merkez sağdan kopmuş kesimle koalisyon kurarak iktidar olmuştur.

Syriza'nın 1988'de başlayan iktidar mücadelesi 2015'de zaferle sonuçlanırken, Avrupa'da ilk kez "radikal sol" programa ve söyleme sa-

hip bir parti iktidar olmuştur. Bu "radikal sol" iktidardan kendi programına uygun icraatlar yapması beklenirken, Yunanistan'ın içinde bulunduğu borç krizi ve Avrupa'nın "büyük devletleri"nin dayatmaları karşısında "borç ödeme programı" icraatçısı konumuna sürüklenmiştir.

Syriza, borçları ödemeyeceğini ilan etmek ile Troyka'nın borç ödeme "prog-

ramı"ni kabul etmek arasına sıkışmış durumdadır. Bugün için, ilk raundu Troyka kazanmış görünmektedir. Troyka'nın "memorandum"u "anlaşma"ya dönüştürülerek Syriza'ya dört ay süre verilmiştir. Bu dört ayın sonunda neler olabileceği bugünden belirsiz olsa da, sonuçta Yunanistan'ın kaderi Yunan halkının (*demos*) elinde olduğu bir süreç olacağı kesindir.

"Yunan Hükümeti şu sıralar bankalar ve Avrupa Birliği'nin siyasal karar alma merkezlerini domine eden seçkin sınıf tarafından bir ölüm kalım mücadelesinin içine hapsedilmiş durumda. 11 milyon Yunan işçinin ve küçük esnafın geçimi ve Avrupa Birliği'nin dirimliliği söz konusu. Eğer iktidardaki Syriza hükümeti AB bankacılarının taleplerine teslim olur ve kemer sıkma programlarını uygulamaya devam etme konusunda el sıkışırsa Yunanistan on yıllar boyu sürececek bir regresyona, yoksulluk dönemine ve sömürgeciliğin egemenliğine girecek. Yunanistan eğer direnmeye karar verirse ve AB'den çıkmaya mecbur kalırsa, uluslararası finansal piyasaların dibe vurmasına ve AB'nin çökmesine neden olarak 270 milyar Euro'luk dış borcu tanımaması gerekecek..."

Borcu geri ödememe durumu Avrupa'nın çok ötesindeki kredi kuruluşlarına ve borçlulara sıçrayacak, yatırımcının güveninin sarsılmasıyla Batı'nın finans imparatorluğu bütünüyle sarsılacaktır. Her şeyden önemlisi tüm batı bankalarının Yunan bankaları ile doğrudan ya da dolaylı bağlantıları bulunmaktadır. Bu bağın bir tarafı çökerse bu durum diğer hükümetlerin kaldırabileceğinin çok ötesinde derin bir etki yaratacaktır. Büyük çapta bir devlet müdahalesi gündeme gelecek ve Yunan hükümetinin finansal sistemin idaresini bütünüyle eline almaktan başka çaresi kalmayacaktır." (James Petras, *The Assassination of Greece*, 21 Şubat 2015)

Haberimiz Var mı?

7 Haziran'da Türkiye'de Seçim Var!

Ahmet ONAY

Almanya'nın toplumsal ilişkileri içinde günlük koşuşturmalar, evden işe-işten eve rutin geliş-gidişler, haftasonunda yapılan toplu alışverişler ve yine haftasonları gidilen düğünler, ev ziyaretleri içinde geçen günler. Almanya'nın ve Türkiye'nin gündemi de bir yerinden, günlük yaşamın kıyısından köşesinden bizlere ulaşır. Kimi zaman alışveriş yaparken bakkalda yapılan ayaküstü sohbetlerde, kimi zaman işyerinde Alman "kollegeler"le yapılan laflaşmalarda duyarız pek çok şeyi.

Eğer televizyon izliyorsak, çokluk Türk dizilerinin heyecanlı ve meraklı bölümleri arasında gidip gelirken öylesine araya sokuşturulmuş "haber"lerde de bazı şeyler görür ya da duyarız.

Bu yaşam içinde, elbette Türkiye'de genel seçimlerin yapılacağını şöyle ya da böyle duymuşuzdur. Tıpkı Almanya'da yapılacak olan seçimler gibi. Ama Almanya seçimlerini günlük koşuşturma içinde asılmış "plakat"larla anlamak olanaklıysa da, Türkiye seçimleri için bu geçerli değildir. Bizler, ya siyasal olayları az-çok izlediğimizden ya da siyasetle ilişkisi olan "tanıdık"ımız sayesinde gelişmeleri görür ve duyarız.

Genellikle insanların sadece %30'u (bunu abartılı bulabilirsiniz) siyasetle ilgilenirler ve siyasal gelişmeleri az-çok izlerler. Kalan %70 ise, ya siyasetten haberdirdirler ya da çevresel ilişkiler içinde ve siyasetin iyice kızıdığı sıralarda (seçim sath-ı mailine girildiğinde) siyasetten haberdar olurlar.

Kendimizin, ailemizin, çevremizin ve nihayetinde ülkemizin geleceğini belirlemede kullanılan ve sadece partilerin belirlediği adaylara oy vermekle sınırlı kalan seçimler, ister siyasetle ilgilenilsin, ister ilgilenilmesin, her durumda seçmenlerin çoğunluğunun yönelimiyle belirlenir. Seçimlerde, dört yıl süreyle (özel bir gelişme olmazsa) bizi yönetecekler belirlenir. Artık bu seçilmişler, bugünkü iktidar uygulamalarında görüldüğü gibi, "astığı astık, kestiği kestik" bir iktidar çoğunluğuna ulaştığında, yaşamımızı doğrudan etkileyen pek çok şeyi değiştirebilirler.

"Ama" denilecektir, "bizler Almanya'da yaşıyoruz, ülkedeki siyasal gelişmeler ve seçim sonuçları bizi neden ilgilendirsin?"

Yaşamımız Almanya'da sürse de, gerek geçmişten gelen ilişkiler, gerekse

yılda bir kez sadece "tatil" amaçlı da olsa, Türkiye'yle ilişkimiz sürüp gitmektedir. Belki bizim için Türkiye'nin kaderi, geleceğinden çok Almanya'nın durumu ve geleceği önemlidir. Yine de Türkiye gibi bir ülkede meydana gelecek olaylar Almanya'ya da yansıtacak (hep öyle olmuştur) ve bizi yine etkisi altına alacaktır.

Daha önemlisi, bizler kendimizi ne kadar "Almanyalı" olarak görüyor olursak olalım, aynı durumun Almanlar için, Alman kamu yönetimi için geçerli olmadığını da günlük yaşantımızda sürekli görürüz ve fark ederiz. Onlar için bir yere kadar "yabancı" olursa da, bir yerden sonra "Türk" ya da "müslüman" klişeleri içinde algılandığımız ortadadır. Konsolosluk işlerimiz, bedelli askerlik, miras vb. nedenleriyle Türkiye'yle ilişkimiz sürüp gitmektedir. Bu da açık biçimde Türkiye'deki siyasal gelişmelerin bizleri doğrudan etkilemeyi sürdürdüğünün kanıtıdır.

7 Haziran seçimleri, özellikle siyasetle ilgilenen %30 için belki de "hayatmemat" meselesidir. Laik bir yaşam tarzı içinde yaşamaya alışmış ve bu laik yaşam tarzından vazgeçmek istemeyenler için 7 Haziran seçimleri "islamcı" bir iktidardan kurtulmak için bir fırsat, hatta son fırsat olarak görünür.

Siyaset dışı (apolitik de denilebilir) kalan %70'lik nüfus için, mevcut siyasal iktidarın kendilerine ulaşan "başarı" öyküleri, ülkeye gittiklerinde gördükleri duble yollar, birbiri ardına dikilmiş rezidanslar, plazalar, AVM'ler, otoyollarda giden her çeşitten ve her markadan otomobiller bir fikir sahibi olmak için yeterlidir. Kendilerine mevcut iktidarın yolsuzlukları, hırsızlıkları söylendiğinde de, "olsun, çalışıyorlar ama yapıyorlar da" diyebilecek kadar umarsız olabilirler. Her durumda çoğunluğu oluştururlar (Türkiye'deki seçim yasası gereği oy verme zorunluluğu da bulunduğu) ve seçim sonuçlarında belirleyicidirler. Tek sorun, bu seçmen kitlesini bir biçimde sandığa götürülebilirdir.

Bu seçmen kitlesiyle belli bir iletişimde olan, politik bakımdan olmasa da, dinsel açıdan etkin olan kesimler seçim dönemlerinde ellerindeki tüm olanakları (ki önemli ölçüde iktidar partisinin hizmetlerine sunduğu devlet olanaklarıdır) kullanarak bu seçmen kitlesini sandığa götürmeye çalışırlar. Bu

kesimler, camilerde, kahvelerde ya da tarikatlar içinde sürekli bir arada ve birlikte bulunurlar. Caminin imamı, hocası, tarikatın şeyhi, şıhı, onların "kanaat önderi" konumundadır. Bunlar bu kitlerin seçimlerde hangi partiye oy vereceklerini belirlerler. Kapalı cemaat ilişkileri içinde, yeniden bir ağa-köylü, bey-maraba ilişkisi varlığını gösterir. Cemaatin hocaya, imama, şeyhe ve şıha biat etmişliği bu durumu doğallştırır.

Bugünkü mevcut iktidara oy verecek olan bu kesim, Almanya'daki Türkiye seçmenlerinin neredeyse %70'ini teşkil eder ve sonucu da bunlar belirler. Geriye kalan %30, her daim azınlıktadır ve bu azınlık konumları onların değişmez "kaderi" olarak alınlarına yazılmış gibidir. Cami cemaatini, hocalara, imamlara vb. rağmen etkileyebilme şansına sahip değildirler. Onlar bir şeye iman ettiklerinden, onları yanlıştan uzak tutmak, doğruya inandırmak hiç de kolay değildir.

Politik olarak etkin %30 için, laiklik, ülkenin bağımsızlığı, demokrasi, insan hakları, kadın cinayetleri vb. ne denli önemliyse, kalan %70 için, günlük yaşam, günlük ekonomi, görüntüsel modernleşme ve elbette cemaat ilişkileri önemlidir. Birincileri maddi dünyada yaşarken "manevi" değerlere sahip çıkarırken, ikincileri manevi dünyada yaşarken "maddi" değerlere sahip çıkar.

7 Haziran seçimlerinde, yaklaşık olarak 2 milyon 800 bin Türkiye vatandaşı ülke dışında oy kullanacak. Bunun 1 milyon 400 bini Almanya'da mukim Türkiye vatandaşlarıdır. Diğer söyleyişle, 980 bin seçmen iktidar partisine oy verecek %70'lik kesimi oluştururken, kalan 420 bin kişi (%30) değişik muhalefet partilerine oy verecektir. Bu 420 bin oy CHP ve MHP arasında paylaşılacaktır (buna rağmen MHP'nin %70'lik kesimden de oy alacağı söylenebilir).

Elbette muhalefetin üçüncü partisi HDP'nin de bu %30'luk seçmen kitesinden beklentileri vardır ve bu oylara taliptir. Ancak "Kürt partisi" olma kimliği onların en önemli handikabıdır. Yine de CHP dışındaki sol kesimlerin HDP'ye verecekleri destek (ki bu destek, HDP'nin "sosyalist" olduğu savıyla sağlanmaktadır) azımsanmamalıdır.

Bu olasılıklar, olağan seçimlere işkindir. Ama siyaset, olağan olanı, var olanı ne kadar kendisine esas alırsa alsın, her durumda bu olağanlığı, var olanı değiştirmeye ve aşmaya yönelik bir faaliyetidir. Bu faaliyetin esası da, seçim propaganda çalışmalarıdır.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde görüldüğü gibi, en avantajlı olan parti yine iktidar partisi (AKP) olmaktadır. Büyük medya desteği, devlet parasıyla organize edilen ve cami cemaatinin katılımıyla

sergilenen şovlar, Recep Tayyip Erdoğan'ın "dünya lideri" olduğuna ilişkin ef-saneler %70'lik kitle üzerinde AKP'nin gücünü pekiştirmektedir.

Muhalefet partilerine gelince: Yapabildikleri küçük salonlarda toplantılar düzenlemekten ibarettir. Eğer partilerinin genel başkanları bir seferliğine Almanya'ya gelecek olsa, bir seferde yüzlerce şeyi söylemeye çalışmaktan öte bir şey yapamamaktadır. Partiler belli bir merkezi koordinasyon olmaksızın kendi kişisel ya da ailesel ilişkileri içinde bir tek oy kazanabilmek için çabalarlar. Yurtdışında parti temsilcileri, parti koordinatörleri ise, genel merkeze yakın durarak olası bir seçimde milletvekili adayı yapılmayı beklemeye odaklanmıştır. Bunlara göre, herşey yerli yerindedir, parti çalışmaları büyük hızla devam etmektedir ve partiye olan teveccüh hızla büyümektedir! Gerçek ise, eş-dostlarının katıldığı birkaç küçük salon toplantısı düzenlemekten ve Türk medyasında adlarının arasına geçmesinden öteye geçmez. Seçim afişleri için genel merkezden gönderilen üç-beş kuruşla bastırılan afişler ancak bazı derneklere asılabilmektedir (bu derneklerin çokluk "sol" ya da "alevi" dernekleri olduğunu söylemek bile gereksizdir).

Kısacası muhalefet partilerinin Almanya'daki seçim çalışmaları (eğer Alman yasalarının özel sınırlaması bulunmuyorsa) sadece laf olsun diye ve "ileri gelenlerin" bazılarının milletvekili seçilme arzuları için yapılmaktadır.

Bu kısır döngü kırılmadığı sürece, 7 Haziran seçimlerinin Almanya sonuçlarının Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nin sonuçlarından çok farklı olmayacaktır.

Asıl olan, siyasetle ilgilenen %30'luk kesimin bir bütün olarak seçim çalışmalarına ve seçime katılmasıdır. Günlük yaşamlarında tekil olarak yaşayan, birbirleriyle iletişimi olmayan bu %30'luk kesimin birlikteliğinin sağlanması seçim sonuçlarından çok daha ötesinde geleceği belirleyecek özelliğe sahiptir.

Burada, siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel ve ülkesel gerçek sorunların çözümünde seçimlerin ne kadar etkili olacağı elbette sorulabilir. Yani seçimler sorunların çözülmesi için gerçek bir olanak mıdır? Akli başında hiç kimse bu soruya olumlu yanıt vermeyecektir. Çünkü sorunlar, doğrudan bir siyasal partinin çözebileceği sorunlar olmaktan çok ötededir. Asıl olan seçmen kitlesinin, gerçek sorunlara sahip çıkan bir *halk kitlesi* haline dönüşmesidir. Ama toplumun büyük bir kesimi seçimleri bir çare olarak gördüğü koşullarda bu dönüşüm de o kadar kolay olmayacaktır. Bir kez daha yineleyelim: 7 Haziranda Türkiye'de genel seçimler var!

	AKP	Oy Oranı (%)	CHP	Oy Oranı (%)	MHP	Oy Oranı (%)	DEHAP/DTP/BDP+HDP	Oy Oranı (%)
2002 Genel Seç.	10.808.229	34,3	6.113.352	19,4	2.635.787	8,4	1.960.660	6,2
2007 Genel Seç.	16.327.291	46,6	7.317.808	20,9	5.001.869	14,3	1.334.518	5,2
2011 Genel Seç.	21.399.082	49,8	11.155.972	26,0	5.585.513	13,0	2.339.501	5,4
2014 Yerel Seç.	19.390.387	43,3	11.474.343	25,6	7.909.517	17,7	2.960.704	6,7

Toplum Yapısında Dilin Yeri*

Bedrettin CÖMERT

Bu yazının amacı, dilbilimin bazı önemli verilerini mümkün olduğunca çok sayıda okura iletmek, dilin toplumsal yapıdaki yerini ve görevini belirtmek, daha önemlisi, dilimizdeki özleştirme hareketine, bugüne dek uygulandığı biçimde, sınıf açısından değinmektir. Yazımızın ilk bölümleri ister istemez biraz kuru ve itici görünmektedir. Ama sözünü ettiğimiz dilbilim gereklerini iletmenin başka yolu yoktu. Bunu böyle yapmakla, bilimin herkesin malı olduğunu da saptamak istedik. Bu ilk bölümler için okurun iyi niyetli sabrına sığınıyoruz.

Dilbilim Ne Diyor?

Açıklamak istediğimiz ilk ve temel kuram, dil işareti kavramıdır.

Modern Dilbilimin babası sayılan Ferdinand de Saussure, dil işareti'ni şöyle tanımlıyor: *Dil işareti, bir eşya ile bir adı değil, bir kavramla bir sesi birleştirir.* Bu iki öge birbirine öylesine bağlıdır ki biri ötekisini gerekli kılar. *İşte bir kavramla bir sesin bir araya gelmesine işaret ediyoruz.* Ama sorun bu kadar basit değildir. İşaret terimi, günlük kullanımda, sözcüğün sadece sesle ilgili bölümünü tanımlar. Oysa durum daha karmaşıktır. *Eğer biz "a-ğ-a-ç" sesine işaret diyorsak, bu onun ağaç kavramını taşıdığı içindir.* Bu tür bir karışıklığı önlemek isteyen Saussure, şöyle bir öneride bulunuyor: *işaret terimini, kavram ve ses ögesini içeren tüm'ü tanımlamak için kullanalım.* Kavram ve ses ögesine ise sırasıyla *anlam ve anlamlayan* diyelim.

Dil işareti terimini böylece tanımladıktan sonra, bu işaretin başlıca özelliklerine bir göz atalım.

Anlamlayanı anlama, yani sesi kavrama birleştiren bağ keyfidir. Örneğin "kızkardeş" düşüncesi, bu düşüncenin Fransızcadaki anlamlayanı "s-ö-r" ses dizisine, hiç bir iç bağlantıyla bağlı değildir. Gerek aynı dil içinde aynı anlamda kullanılan değişik sözcüklerin bulunması (örneğin Türkçede, *hela, yüznumara, ayakyolu, kenef, memişane, tuvalet* gibi), gerekse değişik dillerin varlığı bu gerçeği doğrular. "Elma" düşüncesini Türkler "e-l-m-a", Fransızlar "p-o-m", İngilizler "ae-p-l", italyanlar "m-e-l-a" sesleriyle ifade ediyorlar.

İşaret deyince, bir anlamlayanın bir anlama birleşmesinden doğan tüm'ü anladığımızı ve bu iki ögenin arasındaki bağı niteliği keyfi olduğuna göre, şöyle de diyebiliriz: *Dil işareti keyfidir.* Dil işaretinin keyfiliği, dilbilimin ilk ve en önemli ilkesini oluşturmaktadır.

Bu ilkenin yukarıda sıraladığımız özellikleri nedeniyle, anlamlayanı, yani

ses ögesine "simge" (sembol) demenin bazı sakıncaları vardır. Simge hiç bir zaman keyfi değildir. Anlamlayanla anlam arasında doğal bir bağ kalıntısı gerektirir. Örneğin adaletin simgesi *terazi*, sözgelimi bir arabayla değiştirilemez. Kurnazlığın simgesi *tilki* yerine, her halde *öküz* diyemeyiz.

Yansıma sözcükler ve ünlemler ileri sürülerek, dil işaretinin keyfiliğine itiraz edilebilir. Herşeyden önce yansıma sözcükler bir dil sisteminin organik öğeleri değildirler ve sayıları sanıldığından çok daha azdır. Örneğin Fransızcadaki yansıma sözcüklerden çoğunun başlangıçta hiç bir yansıma niteliği taşımadığını görmek için Latince köklerine inmek yetiştir. Yansıma sanılan "fouet" (kamçı, kırbaç) veya "glas" (her bir çan darbesi), aslında sırasıyla Latince "fagus" (gürgen) ve "classium" (borazan işareti) sözcüklerinden gelmektedirler. Gerçek anlamda yansıma sözcüklere gelince, bunlar az olmaktan başka, seçilişleri de bir ölçüde keyfidir. Çünkü bunlar, bazı gürültülerin yaklaşık ve yarı danışıklı (conventionnel: danışıklı) öykünümünden (taklidinden) başka bir şey değildir. "Horlamak" yansıma sözcüğünün yaklaşık bir öykünüm olduğunu anlamak için, horlayan bir kimsenin çıkardığı seslerle bu sözcüğün seslerini karşılaştırmak yetiştir. Sonra, yansıma sözcükler bir kez dile girmeye görsünler, öteki sözcüklerin uğradıkları ses, yapı vb. değişikliklerin etkisi altındadırlar artık. Yansıma sözcüklerin başlangıçtaki özelliklerinden bazı şeyler yitirerek, dil işaretinin genel niteliğini kazanmaları bunu doğrular.

Ünlemlerde de, anlamlayanla anlam arasında zorunlu bir bağ bulunduğu yadsınabilir. Bunun en inandırıcı örneğini, ünlemlerin bir dilden başka bir dile değişmesinde bulmaktayız. Örneğin bizdeki "öf!" ünlemi, İtalyancada yerine göre "uf, uff, uff!" gibi biçimlerle karşılanmaktadır.¹

Dili Değiştirmek Mümkün müdür?

Dil işaretinin keyfi oluşu, dilde değişiklik olanağını bize kuramsal olarak kabul ettirir. Oysa daha derine inildiğinde görülür ki, aslında işaretin keyfiliği, dili, onu değiştirmeye yönelik her türlü girişimden korur. Daha bilinçli de olsa, kitle bu konuda tartışamaz. Çünkü bir şey üzerinde tartışmak için, o şeyin akla uygun bir kurala dayanması gerekir. Sözgelimi, tek kadınlı evliliğin çok kadınlı evliliğe göre daha akla yatkın bir şey olduğu tartışılabilir ve bu savlardan biri veya ötekisi haklı gösterilebilir. Bir simgeler (semboller) sistemi üzerinde

de tartışılabilir. Çünkü simge, simgeleyen şeyle akılsal bir bağ gerektirir. Ama keyfi işaretler sistemi olan dilde, böyle bir tabandan yoksunuz. Böyle bir tabanın olmayışı da hertürlü sağlam tartışma olanağını elimizden almaktadır. *Soeur* değil de niçin *sisler*, *yüznumara* değil de niçin *hela* diyoruz, bunun hiçbir nedeni yoktur.

Sonra bir dil için gerekli işaretlerin sayısı pek çoktur. Yirmi veya kırk harften oluşan bir yazı sistemi, başka bir sistemle değiştirilebilir. Dilin işaretleri de sınırlı olsaydı, aynı şey dil için de mümkün olurdu. Ama dilin işaretleri, sayısız denecek kadar çoktur.

Bütün bu gözlemlerden daha önemlisi, dilin her zaman herkesi ilgilendiren bir olgu olduğudur. Dil, bir kitlenin bütün bireylerinin hergün kullandığı bir şeydir. Bu bakımdan, dili başka kuruluşlarla karşılaştırmak olanaksızdır. Örneğin yasa hükümleri, din törenleri, deniz işaretleri vb. sadece belirli sayıda kişiyi, belirli bir zaman sürecince ilgilendirir. *Tersine, dil her an herkesi ilgilendirir ve bu nedenle sürekli olarak herkesin etkisi altındadır. Bu çok önemli olay, dilde bir devrimin olanaksızlığını göstermek için yeterlidir.* Dil, öteki toplumsal kuruluşlar içinde, girişimlere en az olanak verendir. Dil, toplum kitesinin yaşamıyla içiçedir. Doğal olarak eylemsiz olan bu kitle, herşeyden önce bir koruma etkeni biçiminde gözükür.

Bununla birlikte dilin özgür olmadığını açıkça görebilmek için, onun toplumsal güçlerin bir ürünü olduğunu söylemek yeterli değildir. Dilin, bir önceki dönemin bir kalıtımı olduğunu hatırlarken, sözü geçen toplumsal güçlerin zaman içinde etkinlik gösterdiğini eklemek zorundayız. *Eğer dil, aynı kalma niteliğine sahipse, bunun nedeni, dilin salt topluluğun etkisi ve ağırlığı altında oluşundan değil, zaman içinde yer almasından da ileri gelmektedir.* Bu iki olgu birbirinden ayrılamaz. Geçmişle dayanışma, her an seçme özgürlüğüne baskın çıkar. Biz, bizden önce *adam* ve *köpek* dendiği için *adam* ve *köpek* diyoruz. Ama bu durum, olay tümüyle ele alındığında, birbirine karşıt iki etken arasında bir bağı bulunmasını engellemez. Yani, seçimi özgür kılan keyfi danışıklık (convention) ile, seçimi sabit kılan zaman arasındaki bağı varlığını çürütmez.

Dilin sürekliliğini sağlayan zamanın, birinci etkiyle görünüşte çelişkiye düşen bir başka etkisi daha vardır: Zaman, az veya çok hızlı bir biçimde, dil işaretlerini değişime uğratar. Bir bakıma, işaretin hem değişmezliği hem de değişebilirliğinden söz edilebilir. En son

... dil her an herkesi ilgilendirir ve bu nedenle sürekli olarak herkesin etkisi altındadır. Bu çok önemli olay, dilde bir devrimin olanaksızlığını göstermek için yeterlidir. Dil, öteki toplumsal kuruluşlar içinde, girişimlere en az olanak verendir. Dil, toplum kitesinin yaşamıyla içiçedir. Doğal olarak eylemsiz olan bu kitle, herşeyden önce bir koruma etkeni biçiminde gözükür.

* Bu metin, Bedrettin Cömert'in *Ant* dergisinde (Mart 1971, Sayı: 11, s. 71-82) yayınlanan "Toplum Yapısında Dilin Yeri" yazısından alınmıştır.

1960 yılında liseyi bitirdi ve devlet bursuyla İtalya'ya gitti. İlk iki yıl, Perugia'da İtalyanca ve Latince okudu. Ardından Roma Üniversitesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitim gördü. 1967 yılında Roma Üniversitesi'nden mezun oldu. 1970 yılında Türkiye'ye döndü ve Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü'ne asistan olarak girdi. 1971 yılında Roma Üniversitesi Felsefe Enstitüsü'nde "Son Elli Yılda Türkiye'de Sanat Eleştirisi" tezi ile doktora yaptı. 1973 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde "Giotto ve San Francesco Geleneği" teziyle ikinci doktora yaptı. 1977 yılında "Benedetto Croce'nin Estetiğinde İfade Kavramı ve İfadenin İletim Sorunu" adlı tezi ile doçent oldu.

11 Temmuz 1978 günü, kendilerine "ülkücü" diyen kişiler tarafından öldürüldü.

durumda, iki olay birbirleriyle dayanışma halindedir. Yani *işaret sürdüğü için, değişime uğrama olanağına sahiptir. Her değişimde egemen olan şey, eski maddenin varlığını sürdürmesidir, işte bu nedenle, değişim ilkesi süreklilik ilkesine dayalıdır.*

Buradaki *değişim* sözcüğü, yalnız anlamıyla meydana gelen ses değişiklikleri veya kavramı etkileyen anlam değişiklikleriyle ilgili değildir. Böyle bir tanım yetersiz olurdu. Değişim etkenleri, hangi türden olursa olsun, her zaman, anlamla anlamlayan arasındaki bağın yer değiştirmesi şeklinde belirirler. Bir dil, anlamla anlamlayan arasındaki bağın yerini her an değiştiren etkenlere karşı direnmekte tümünden güçsüzdür. Bu, işaretin keyfiliklerinin sonuçlarından birisidir. Bir toplumsal kitlede ve zamanda yer alan dili, bir yandan hiç kimse değiştiremezken, öte yandan dil işaretlerinin keyfilikliği, kuramsal olarak, seslerle düşünceler arasında herhangi bir bağın saptanması özgürlüğünü tanıır. Sonuç olarak dil değişir veya gerek sesler, gerekse anlamları etkileyebilecek bütün etkenler altında evrim geçirir. Bu evrimin önüne geçilemez. Zaman herşeyi değiştirir. Dilin de bu evrensel yasa uymaması için hiç bir neden yoktur². [...]

Toplum Yapısında Dilin Yeri

İnsansal kuruluşların, birlikte yaşamının bir sonucu olmasından dolayı dil de insansal bir kuruluştur. Çünkü öteki kuruluşlar gibi birlikte yaşamının bir sonucudur ve daha çok bir iletişim aracı olarak kabul edilir. Birlikte yaşamının ürünü olan kuruluşlar değişmez değildir. Değişik ihtiyaçların baskısı ve öteki toplulukların etkisi altında değişikliğe uğrarlar. Durum diller için de aynıdır³.

DİL denilen araçların başlıca görevi iletişimdir. Örneğin Türkçe, herşeyden önce, "Türk dilinden" olan kimselerin birbirleriyle anlaşılabilir ilişki kurmasını sağlayan bir araçtır. Dilin bir de çözümü güç olan estetik görevinden söz edilebilir. Fakat en son durumda, iletişimi, yani karşılıklı anlaşmayı, dil denen aracın temel görevi saymak gerekir⁴.

Peki ya, dilin de öteki insansal kuruluşlar gibi bir kuruluş olması, o kuruluşların toplumsal nitelik ve etkililiğini dile de tanımamızı gerektirir mi? Yani tarihsel ve diyalektik maddeciliğin yasalılarını harekete geçirirsek, dili hangi kata koymamız gerekir? Dil de, öteki toplumsal kuruluşlar gibi ekonomik tabanın üstünde yükselen ve bu tabanda meydana gelen değişimlere göre değişen bir niteliğe sahip midir? Kısaca, dil bir üstyapı mıdır?

György Lukacs ise, "*Sanat ve Edebiyatın Üstyapısal Niteliği*" konusunda 29 Haziran 1951 tarihinde Macar Bilim Akademisi'nde verdiği bir konferansta, Stalin'in dilbilim sorunlarına katkısını tarihsel olarak nitelendirmekte ve sadece bir araç olarak kabul edilen dilin, giderek edebiyatta da aynı anlayışı yanlış bir biçimde egemen kılmamasını önlemek amacıyla, bir *araç olarak dil ile bir üstyapı olarak sanat-edebiyat* arasındaki ilişkileri saptamaktadır. Yani dil üstyapıya ait değildir diye, sanat ve edebiyat da üstyapıya ait olamazlar gibi, olayların nesnel çözümüne ve gerçekliğine ters düşen bir sonuca varamayız. Ama bu tehlike Marksçı düşünürler arasında da belirmiş, sanatı "insanın ölmez özün"ün bir gösterisi sayan burjuva anlayışının çizgisine düşmek tehlikesi belirmiştir. Oysa, olaylar ancak yüzeyden ele alınırsa, böylesi bir sanıya kapılmak mümkündür.

Lukacs, Trençsenyi-Waldaphel'in "şiirsel biçimin ham maddesini dil oluşturur" düşüncesinden yola çıkarak şu sonuca varıyor: Dil, şiirsel biçimin ham maddesini oluşturduğu gibi, aynı şekilde, mermer, bronz veya ağaç da heykelin ham maddesini, sesler müziğin ham maddesini, renkler ve çizgiler resmin ham maddesini oluşturur. Bu gerçekler tek başlarına ele alındıklarında nasıl üstyapıya ait değilse, dil de üstyapıya ait değildir. Ama buna karşılık, Fidia'nın, Michelangelo'nun veya Rodin'in elinden çıkmış değişik mermer biçimlerinde ifadesini bulan sanatsal içerik ve sanatsal biçimin üstyapısal niteliğini yadsımak mümkün mü? Bir Goya veya bir Daumier'nin sanatı, sınıf mücadelesinde yeralan, sahici etkin bir üstyapı değil midir acaba?

Edebiyatı alırsak, onun üstyapıya ait olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Edebiyat üstyapıya aittir, çünkü nesnel gerçekliğin sanatsal bir yansımasıdır ve aynı zamanda bu yansıma görevine sıkı sıkıya bağlı olarak, belirli bir taban lehine veya aleyhine etkin bir yüküm üstlenir. Bu nedenle her edebiyat yapıtı; dilin edebi kuruluşu, imgelerin ve sözcüklerin düzenlenişi, ritim vs. aracılığıyla bizde öyle bir düşünce, duygu çağrışımı ve iç durumlar yaratır ki, yaratılan bu iç durumlar ve çağrışımlar bizi belirli bir yapı lehine veya o yapıya karşı harekete geçirir. Her edebiyat yapıtının en ilkel görevi budur.

Sözgelimi, bütün eş anlamlılarını da hesaba katarak, "çit" sözcüğünü alalım. Bunun beylik ve alışılmış bir sözcük olduğunu söylemek bile gereksizdir. "Çit" sözcüğü her günkü yaşantımızda sürekli olarak geçmekte ve toplumun bütün sınıflarının üyelerince ayrıntısızca kullanılmaktadır. Acaba bu sözcük edebiyat içinde, yani bir şairin sanat deneyimi düzeyine ulaştığı zaman ne gibi bir görev kazanır?

Tutarlı ve inandırıcı bir sonuca varmak istiyorsak, örneklerle gidip, şu iki şiir parçasını karşılaştıralım :

Macar lirik şairlerinden Mihaly Babits'in "*Evimi bir çitle çeviriyorum*" şiiri şu dizelerle başlar:

*Benim birbirini aralıksız izleyen kızıktan sıralarım
savaşa hazır dimdik oklu süvariler
gibi nöbet tutuyorlar.*

Bir parçacık toprağı gözlüyorlar benim olan;

*onlar adalet ve yasadır;
onlar barış ve ödüdür - güc verirler bana;*

*gösteriyorlar varoluşumu:
Benim kirpi kirpi varoluşumun dikenleri*

uzak tutuyor yabancıları.

Babits bu şiirde, burjuva kişiliğinin temelini özel mülkiyette görmekte; çit sözcüğü, kişiliğin kendini kabul ettirmesinin ve korumasının bir simgesi olmaktadır. Çitin ahlaksal ve kamusal savunusu bu şiirin gerçek içeriğini oluşturuyor. Şiir; sözcükleri, dizeleri, imgeleri ve ritimleriyle, okurda, bu kesin anlamda yönlendirilmiş tasavvurlar ve

duygular uyandırmak amacını güdüyor. Bu yapılan, aslında, burjuva temelinin, kapitalist temel lehine, etkin ve polemik bir tavır almaktan başka ne anlama gelir? "Çit" sözcüğü, şair Atilla Jozsef için de yaşanmış şiirsel bir deneyim niteliği kazanmıştır. "*Kenar Mahalle*" şiirinde şu bölümü okuyoruz:

Haydin öyleyse! İleri!... Kudururçasına fırtına

*inliyor dalgalanıyor yalpalıyor
soluğumuzla,*

*bölünmüş bu toprağın çevresinde çit.
Haydi, korkmayın!*

Verin onu ateşle!

Bu şiirde ise, ortak bir gereç olan dilde birbiriyle kaynaşan şiirsel araçlar, Babist'in şiirindekilerin tam tersi bir yönde düşünce vs. çağrışımları uyandırıyorlar. Bu nedenle, "çit" in gerçekliğinin yansıtılması, bütün eş anlamlarıyla "çit" sözcüğü, özel mülkiyetin hem savunulması hem de yadsınması için üstün şiirsel bir ifadeye ayrıntısızca uygun düşebilir. *İşte bu olguda, dilin üstyapısal olmayan niteliği ortaya çıkıyor.* Yani şu açıkça beliriyor ki, *dil, herhangi bir üstyapıya ve birbirlerine karşı bir ölüm kalım savaşı sürdüren sınıfların herbirine ayrıntısızca hizmet ve yardım edebilir.*

Faşist Jozsef Erdelyi de, komünist Atilla Jozsef de aynı dille yazıyorlardı. Faşist Celine de, komünist Aragon da aynı dille yazıyorlar. Temel sözcük dağarcığı ve sözdizimi kuruluşu bakımından bu yazarlar arasında birlik ve ortaklık olduğuna göre, onların "dilleri" arasındaki fark yalnız eğilimde ve sözcük seçimi, kuruluş, vurgulama vs.nin içeriğinde mevcuttur. Yani tek fark, üstyapısal niteliği olmayan ortak ulusal dilin meydana getirdiği ham maddeyi, edebiyata özgü üstyapısal etkinliğin işleme biçimindedir.⁵ [...]

Dipnotlar:

¹ Ferdinand de Saussure, Corso di linguistica generale, Bari 1967, s. 83-88

² F. d. Saussure, aynı eser. s. 91-95.

³ André Martinel, Elementi di linguistica generale, Bari 1967, s. 13-14.

⁴ André Martinel, Elementi di linguistica generale, Bari 1967, s. 14.

⁵ György Lukacs. Contributi alla storia dell'estetica, Milano 1966, s. 462-167.

Sempozyum 2009
Ocak 2010, 164 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-07

"Sonder-/Förderschule Sorunu ve Göçmen Toplumu Paneli"
Ekim 2011, 96 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-14

Sempozyum 2010
Ekim 2012, 228 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-38

Sempozyum 2011
Haz. 2013, 228 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-45

Sempozyum 2012
Ekim 2013, 136 Sayfa, 14x23 cm
ISBN 978-3-9813430-52

Entegrasyon Kursunun 10 Yılı: Bir Başarı Öyküsü mü?

Prof. Dr. Christoph SCHROEDER/Natalia ZAKHAROVA

1 Ocak 2005'de Almanya'da Yabancıların İkamet, İstihdam ve Entegrasyon Yasası (*AufenthG*) yürürlüğe girdi. 13 Aralık 2004 tarihli Entegrasyon Kursu Yönetmeliği'yle (*Integrationskursverordnung/IntV*) birlikte bu yasa göç ve entegrasyon politikaları için belirleyici bir adım olmuştur. Böylece Almanya'da ilk kez merkezi, tek tip ve hukuki bağlayıcılığı olan bir entegrasyonu özendirme kavramı (*AufenthG* § 43) uygulamaya sokuldu. Bu tarihten itibaren yaklaşık bir milyon kişi entegrasyon kurslarına katıldı. Bilanço, bir başarı öyküsü gibi geliyor.

Entegrasyon kursları öncelikle 600 saatlik bir dil kursundan oluşuyor. Buna ek olarak Almanya'daki toplumsal yaşamı tanıtan (Alman hukuk sistemi, tarihi ve kültürü yanında din özgürlüğü, hoşgörü ve eşitlik gibi değerleri) 60 saatlik yönlendirme kursu bulunmaktadır. Ayrıca, farklı gereksinimleri ve farklı durumları olan göçmenler için (ebeveynler ya da Almanya'da uzun süredir yaşayan göçmenler için okuma-yazma kursları gibi) özel kurslar verilmektedir. Bu özel kurslar toplam 960 saat tutmaktadır.

Tüm kursların ortak noktası, Almanya'daki yaşam hakkındaki bilginin yanı sıra, öncelikle "yeterli Almanca bilgisi"ni (*Avrupa Dil Düzeyi Ortak Çerçeve Programı*'nda B1 düzeyine karşılık gelen, bkz. § 3 *IntV*.) vermek için tasarlanmış olmalarıdır. Kurslar "Göçmenler İçin Almanca Testi"¹ ile sona erer. 2013 itibarıyla bu kurslara katılanların çoğunluğu Polonyalılar (%11) ve Türklerdir (%8). Onları Romanyalılar, Bulgarlar, Suriyeliler, Yunanlılar ve İspanyollar takip etmiştir. Bunların içinde göç kökenli Almanların oranı yaklaşık %4'dür.²

Bugüne kadarki kursiyerlerin sadece %40'ı kursa katılım zorunluluğuna (yeni göçmenler, ALG II alanlar ya da 2005 yılından önce göç edenler-bkz: § 44a *AufenthG*) sahipti. Bunlara, öncelikle dil becerileriyle ilgili olarak "entegrasyona muhtaç" olarak değerlendirilenler de (bkz: § 44a *AufenthG*) dahildir. Testi geçmeleri, örneğin oturumlarının uzatılması, oturma izni ya da vatandaşlığa geçme öncesi zorunlu oturum süresine etkide bulunması gibi hukuki sonuçları doğabilmektedir. Zorunlu katılıma uymayanlar değişik yaptırımlara (işsizlik parasının kesilmesi, entegrasyon kursunun bedelinin ödenmesi, para cezası ya da sınır dışı edilme) maruz kalırlar. Buna karşılık kursiyerlerin %60'ı katılım hakkına sahip olmakla beraber gönüllü olarak katılımda bulunmuşlardır.⁴

Merkezi Örgüt Olarak BAMF

Entegrasyon kursları Göç ve Mülteciler Federal Dairesi (BAMF) tarafından koordine edilmekte ve denetlenmektedir. BAMF, entegrasyon kursları ve bitirme

testlerini gerçekleştiren özel ve kamusal kurumlara onay belgesi veriyor ve denetimlerini yapıyor, ders planlarını ve onaylanmış öğretim materyallerini yayınlıyor. Son olarak, ama diğer görevleri kadar önemli olan entegrasyon kursları ve katılımcı istatistiklerini düzenli olarak yayınlıyor.

Entegrasyon kurslarının farklı yanlarından biri de katılımcıların çeşitliliğidir. Katılımcılar, sadece geldikleri yer, eğitim düzeyleri ve dilsel önbilgileri açısından değil, aynı zamanda vatanlarından ayrılma nedenleri ve Almanya'ya göç etmeleriyle ilgili planları açısından da farklılık gösteriyorlar. Bazıları gönüllü olarak katılırken, diğerleri katılım yükümlülüğüne sahiptirler ve "yeterli Almanca bilgisi"yle testi tamamlayamazlarsa hukuksal sonuçlarına katlanmak zorundadırlar. Tüm katılımcılar tek tip ders planına, büyük ölçüde aynı ders kitaplarına ve aynı bitirme sınavlarına tabidirler.

Bu yüksek ayrışıklık, özel ders programlarını ve dil öğrenim yöntemlerini gerektirmektedir. Entegrasyon kurslarının hazırlık aşaması yıllarında dilbilimci Utz Maas ve Ulrich Mehlem ilginç bir öneride⁵ bulundular: Almanya son derece yaygın yazıya dayanan bir ülkedir. Bu nedenle göçmenlerin toplumsal hayata katılabilmeleri, yani entegre olabilmeleri için özellikle yazılı Almanca iletişim becerisi elde etmeleri gereklidir. Kurslar öncelikle buna yönelik olmalıdır. Bu konuda herhangi bir tartışma olmaksızın BAMF, Goethe Enstitüsü'ne bir bilirkişi raporu daha hazırlattı.⁶ Bu rapora göre, kurs katılımcıların gereksinmesi özellikle sözlü iletişimdir. Bu rapor, 2008'de yayınlanan müfredat çerçeve programında (*Rahmencurriculum für Integrationskurse Deutsch als Zweitsprache*) yer aldı.

Entegrasyon Kursları Ne Kadar Başarılı?

Yüksek çeşitlilik ve sürekli değişim gösteren gruplardan edinilen deneyimlerin ne olduğunu bilmiyoruz. Federal Daire programı tartışmaya açmıyor ve değerlendirmiyor. Test sonuçlarına dayanan bir değerlendirme de benzer sorulara yol açıyor. Kursların başlangıç döneminde, 2006 yılında, Rambøll Yönetim Enstitüsü, kurum dışı bir bilirkişi raporu⁷ hazırlaması için görevlendirildi. Rapor, kursiyerlerin 600 saatte yaklaşık yarısının teste öngörülen B1 düzeyine ("yeterli Almanca bilgisi") ulaşabildiğini işaret etti. Bunu başarabilenlerin çoğunun eğitim düzeyi yüksekti ve zaten bir ölçüde Almanca bilgisine sahiptiler.

Bu, şu yoruma yol açar: Eğitime uzak olan ve kurslara en çok gereksinim duyan göçmenler kurslardan en az yararlananlardır. Zaten eğitilmiş ya da Almanca bilgisi olduğu için başarıyla Almanca öğrenecek olanlar başarılı oldular. Bugüne kadar bu durumda bir değişiklik oldu mu?

2013 yılında kursiyerlerin %58'i "yeterli Almanca" bildiklerini gösteren bir belgeyle kursu tamamladı ("Avrupa Dil Düzeyi Ortak Çerçeve Programı"na/GER uygun olarak B1 seviyesi). %33'ü ancak "basit Almanca bilgisi"ne (GER'e uygun olarak A2 düzeyi) ulaşıırken,

⁵ Qualitätsanforderungen für die Sprachförderung im Rahmen der Integration von Zuwanderern, IMIS-Beiträge, Heft 21/2003.

⁶ Konrad Ehlich, *Recherche und Dokumentation hinsichtlich der Sprachbedarfe von Teilnehmenden an Integrationskursen-InDaZ*, 2007.

⁷ *Evaluation der Integrationskurse nach dem Zuwanderungsgesetz*, 2006.

diğerleri bunun da altında kaldılar.⁸

Bu durumda, sınavda hedeflenen B1 düzeyine ulaşan katılımcıların sayısı 2006'dan çok daha fazla değildir. Değişen sadece A2 düzeyinde ikinci bir yeterlilik düzeyinin uygulamaya sokulmuş olmasıdır. Ancak bu düzey olası yasal yaptırımları önlemek için yeterli olmadığı için herhangi bir değere de sahip değildir. Ayrıca BAMF'da bu sürede kurum dışında bilirkişi raporu hazırlamaktan vazgeçti. Kurslar artık bağımsız olarak değerlendirilmiyor.

2006 yılındaki bilirkişi raporu, öncelikle özel ihtiyaçları olan kursiyerler için hedeflenen kursların gerekli olduğuna işaret etmişti. Bunlar, 2006 yılında tüm entegrasyon kurslarının %10'unu oluştururken, bugün %20'sini oluşturuyor. Bunun ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı belirsizdir. Ekonomik olarak düşünmek zorunda olan kurs sağlayıcıları, özel kursların artan örgütlenme ve tasarım giderleri ile artan maliyetler nedeniyle zorlanıyorlar. Bunlar BAMF'tan ders ve kursiyer başına 2,94 € alıyorlar. Buna uygun olarak kursları doldurmak zorundalar. Genellikle sadece yarı-zamanlı personeli öğretim elemanı olarak işe alıyorlar. Bunlara ders başına 20 ila 25 € ödeniyor. Bu da istikrarsız çalışma koşullarına yol açıyor.

Dil Kursu mu? Entegrasyon Kursu mu?

Ama entegrasyon kurslarına ilişkin eleştirel bir değerlendirme, onlara sadece dil kursları gözüyle bakmakla yetinemez. O halde onları entegrasyon kursu olarak nasıl değerlendireceğiz?

Kuşkusuz, şimdi, entegrasyon kurslarının faaliyete geçmesinden öncesine göre daha çok göçmen Almanca bilgisi ediniyor. Ama bu ne kadar etkili? Bu kurslar, göçmenleri ekonomik olarak kendine yeterli hale getirerek, Federal Cumhuriyet'teki toplumsal yaşama daha fazla katılımları için onlara daha çok mu yardımcı oluyor? Ve böyle ise, "yeterli Almanca bilgisi" belgesini başka bir biçimde elde edemeyeceklerinden mi kaynaklanıyor? Bu sorular yanıtız kalıyor. Belki böylesine genel olarak yanıtlanmaları da olanaklı değil. Çünkü "başarılı bir entegrasyon"u sağlayan pek çok etmen var. Burada dil, kilit işlevine sahip, ama kesinlikle tek kilit değildir.

Bir devletin göçmenlere Almanca ve yönlendirme kursu hakkı güvencesi vermesi büyük bir ilerlemedir ve öyle de kalacaktır. Ama öte yandan Almanya bu kursları dil kursu olarak değil de, entegrasyon kursu olarak tanımlamakla ve kursun sonuçlarını kesin yaptırımlara bağlama olanağını elinde tutarak çok önemli sorumluluklarının birinden çekilmiş oldu: "Entegre olma" sorumluluğunu göçmenlere devretti. Ve devletin gözünde "entegrasyon", herşeyden önce "ölçülebilir" biçimde Almanca öğrenme zorunluluğu anlamına geliyor.

Tamamına bakıldığında dilsel desteğinin merkezi yönetimi, kursların çok yönlü ve değişken olması için çok az olanak tanıyor. Katılımcıların son derece farklı koşullarına ve gereksinimlerine karşın yüksek düzeyde standartlaştırma konuluyor. Gerçekten gereksinimi olanlar bundan yararlanıyor mu? Açık olan, yetkililerin bu çok önemli soruyu sormayışlarıdır.

⁸ Bericht zur Integrationskursgeschäftsstatistik des Bundesamts für Migration und Flüchtlinge (BAMF) für das Jahr 2013.

¹ Bu testler Goethe Enstitüsü ve Alman Yetişkin Eğitimi Derneği'nin yan kuruluşu olan Telc GmbH tarafından geliştirilmiş ve 2009 yılından bu yana ülke çapında kullanılmaktadır.

² Bericht zur Integrationskursgeschäftsstatistik des Bundesamts für Migration und Flüchtlinge (BAMF) für das Jahr 2013.

³ İlkesel olarak, Almanya'da her yabancı ticari amaçlarla, aile birleşimi ya da insani nedenlerle sürekli ikamet ve bir seferlik oturma izni alır. Aynı biçimde etnik olarak Alman olanlar ile aileleri ve diğer Alman vatandaşları, "Almanca yeterli bilgiye sahip ve özellikle entegrasyon ihtiyacı olmayanlar" bu hakka sahiptirler. Bkz. § 4 *IntV*, § 44 *AufenthG*.

⁴ Bericht zur Integrationskursgeschäftsstatistik des Bundesamts für Migration und Flüchtlinge (BAMF) für das Jahr 2013; § 8 Abs. 3, § 9 Abs. 2 Satz 1 Nr. 7 und 8, § 9a Absatz 2 Satz 1 Nummer 3 und 4 *AufenthG* sowie § 10 Abs. 3 des StaaG.

Dilbilgisi Terimleri

Basit zaman (Alm. *einfaches Tempus*; Fr. *temps simple*; İng. *simple tense*; Osm. *ezminei basite*): Herhangi bir ek-fiil almadan kurulan, bir oluş ya da kılışın içinde geçtiği ana zaman dilimi.

Geniş zaman (Alm. *Präsens, Aorist*; Fr. *aoriste atemporal*; İng. *aorist, present tense*; Osm. *muzârî*): Geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman gibi bütün ana zamanları içine alan, yani fiilin gösterdiği oluş ve kılışın her zaman yapıldığını veya yapılacağını gösteren zaman. Türkçede geniş zaman -Ar/-(l)r/-(U)r ekleri ile kurulur ve şahıs ekleri alarak çekime girer. Örnek: Keyifle y e r i m , keyifle i ç e r i m .

Geniş zamanın hikayesi (Alm. *Präsens historisches, erzählendes Präsens*; Fr. *perfectif de l'aorist, priséens narratif*; İng. *historic present*; Osm. *hikaye-i muzârî*): Geniş zamanın ifade ettiği anlamların geçmişte olduğunu gösteren, geçmişe aktarılmış sınırsız bir şimdiki zaman anlatan, ayrıca geçmişte süren bir hareketin bir oluş ve kılışın artık devam etmediğini ya da gerçekleşmediğini belirten birleşik zaman. Örnek: Katılsaydınız ne kadar verimli bir toplantı yapıldığını g ö r ü r d ü n ü z .

Geniş zamanın rivayeti: Geniş zamanın hikayesinin bilgiye, görgüye dayanmayan rivayete dayanır türü. Örnek: O, bazı sabahları, uykusu k a ç a r m ı ş da bir türlü u y u y a m a z m ı ş .

Geniş zamanın şartı (Alm. *Konditional reales*; Fr. *conditionnel de l'aorist*; İng. *conditional tenses*; Osm. *şiga-şartiyye*): Şimdiki zamanı ve geleceğe doğru geniş bir zamanı kaplayarak bir oluş ve kılışın şarta bağlı olarak meydana geldiğini veya geleceğini, oluş ve kılışın sonucunun fiilin gerçekleşip gerçekleşmemesine bağlı olduğunu gösteren birleşik zaman. Örnek: Teklifimi g e t i r i r s e n üzerinde görüşebiliriz.

Geçmiş zaman (Alm. *Vergangenheit*; Fr. *passé*; İng. *past tense*; Osm. *mazî*): Bir kılış veya oluşun meydana gelişinin şimdiki zamandan önceye ait olması. Görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman olarak iki kipi vardır: Aynaya k o ş t u . yüzünün sol tarafı ş i ş m i ş .

Görülen geçmiş zaman/-dili geçmiş zaman (Alm. *bestimmte Vergangenheit, Perfektum, Perfekt*; Fr. *passé défini, passé simple*; İng. *definite past, perfect*): Fiilin karşıladığı hareketin geçmişte kişinin görgüsü ve bilgisi altında olup bittiğini anlatan zaman. Türkçede görülen geçmiş zaman -DI / -DU ekiyle kurulur. Örnek: gel-di-m, gel-di-n, gel-di.

Duyulan geçmiş zaman/-mişli geçmiş zaman (Alm. *Unbestimmte Vergangenheit, Plusquamperfekt*; Fr. *passé irradiational, passé indetermine*; İng. *past perfect tense, past indefinite*; Osm. *nakli mâzî, mâzi-i nakli*): Fiilin karşıladığı oluş ve kılış, kişinin başkasından duyduğunu, sonradan gördüğünü ya da farkında olmadan işlediğini anlatan zaman. Türkçede -mİş/-mUş ekleriyle kurulur.

Gelecek zaman (Alm. *Futur, Futurum*; Fr. *future*; İng. *future*; Osm. *istikbal*): Fiilin gösterdiği hareketin geleceğe bağlı olduğunu belirten zaman.

Gelecek zamanın hikayesi: Geleceğe yönelik olarak meydana gelecek bir hareketi bir oluş ve kılışın gerçekleşmediğini gösteren birleşik zaman. Örnek: Bu aptallık bukağılarını söküp a t a c a k t ı ; g i d e c e k t i ; gerçek hayata ve hayatının gerçeklerine d ö n e c e k t i .

Gelecek zamanın rivayeti: Gelecekte gerçekleşmesi beklenen, umulan bir hareketi, bir oluş ve kılış gösteren fiilin birleşik zamanı. Örnek: Aaa... Ben neye g e l e c e k m i ş i m ?

Şimdiki zaman (Alm. *Präsens, Gegenwart*; Fr. *présent*; İng. *present*; Osm. *hal*): Fiilin gösterdiği iş, oluş ve kılışın içinde bulunulan zamanda yapıldığını ve süregelmekte olduğunu gösteren zaman.

Charlie Hebdo Yeni Sayısı Çıktı!

Paris'teki saldırıdan 7 hafta sonra *Charlie Hebdo*, 2,5 milyon baskıyla yeni sayısını çıkardı.

Derginin kapağı, kırmızı zemin üzerinde derginin en çok eleştirdiği siyasiler içinde aşırı sağcı Ulusal Cephe Parti Lideri Marine Le Pen, eski cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, Papa Francesco ile ağzında silah bulunan dinci saldırganlar karikatürize edildi.

Karikatürdekiler, toplu halde ağzında *Charlie Hebdo* dergisini kaçırın bir köpeğin peşinde koşuyor.

Üç Türk Casus Olayı

Almanya'da savcılık iddianamesinde üçlü, "bir Türk istihbarat servisi için çalışmakla" suçlanan üç Türk casus krizi devam ediyor.

Aralarında Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın eski danışmanı Muhammed Taha Gergerlioğlu'nun da bulunduğu ikisi Türk vatandaşı biri Türk kökenli Alman vatandaşı üç kişinin "Almanya'da yaşayan Türk vatandaşları ve kuruluşları hakkında malumat toplayarak bunları MİT'e aktarmak suretiyle Türk istihbaratına çalışmak" gerekçesiyle **17 Aralık 2014** tarihinde tutuklanmaları ile oluşan "ajan krizi" devam ediyor.

Gergerlioğlu'nun Tayyip Erdoğan'ın eski danışmanı (GAP İdaresi Sosyometri Danışmanlığı) ve en son şimdiki Başbakan Ahmet Davutoğlu'na bağlı TMSF Denetim Kurulu üyesi olması, TMSF'nin devletin tasarruf mevduatını yönetiyor olması, televizyon ve radyo kanalları ile gazetelerinin alımı ve satımı çalışmalarıyla dikkat çekmesi ve devlete bağlı Halk Bankası'nın da yönetim kurulu üyesi olması Al-

manya'da büyük tartışmalara yol açtı.

Spiegel dergisi, 23 Ocak'ta, aralarında Gergerlioğlu'nun da bulunduğu ikisi Türk vatandaşı ve biri Türk kökenli Alman vatandaşı olan üç kişinin halen tutuklu bulunduğunu belirterek, "Mesele zor, çünkü suçluların birisi şimdiki Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın danışmanıydı" tespitini dile getirdi. Gazeteci Hasnain Kazım tarafından kaleme alınan haberde, "Gergerlioğlu en son şimdiki Başbakan Ahmet Davutoğlu'na bağlı bir komisyonda çalışıyordu. Bu komisyon devletin tasarruf mevduatını yönetiyordu ve televizyon ve radyo kanalları ile gazetelerinin alımı ve satımı çalışmalarıyla dikkat çekmişti. Ayrıca, Gergerlioğlu devlete bağlı Halk Bankası'nın da yönetim kurulu üyesiydi" ifadeleri kullanıldı. Gergerlioğlu'nun zengin olduğunun altının çizildiği haberde, "Öz geçmişini tanıttığı kişisel web sitesine artık ulaşamıyor." bilgisine de yer verildi.

Bu tartışmalar içinde en dikkat çekici olan ise, "casus krizi"nin patlak vermesinden üç gün sonra AKP yanlısı yayın yapan ve "havuz medyası" olarak adlandırılan *Takvim* gazetesinde **21 Aralık 2015** günü çıkan haber-yorum yazısı oldu.

Takvim gazetesinin haber-yorumu "*Merkel'in kuklası*" başlığıyla verildi:

"Almanya'da 3 Türk'ün ajanlık iddiasıyla tutuklanma-

sının arkasından paralel ihanet çıktı. Gülen örgütünün Almanya'daki para akışını takip için görevlendirilen üç kişi, paralel köstebek tarafından ajan diye Alman makamlara şikayet edildi. Böylelikle Gülen'in Merkel için de maşalık yaptığı ortaya çıktı."

"Almanya'da ajan iddiasıyla tutuklanan 3 Türk görevliyle ilgili de önemli bilgilere ulaşıldı. Edinilen bilgilere göre Paralel Yapı ile ilgili başlatılan çalışmalar yurt dışına da taşındı. Örgütün yurt dışındaki mali kaynakları da incelemeye alındı. Yurt dışında 20'yi aşkın ülkede faaliyet gösteren ve Almanya'da da temsilciliği bulunan TİKA'da Paralel yapının kadrolaştığı, ayrıca vakıf ve dernekler üzerinden de mali destek sağladığı iddiasını araştırmak üzere 3 kişi görevlendirildi. 3 ay önce M.T.G., A.D.Y. ve G.G. adlı görevliler, Almanya'da Türklerin yoğun olarak yaşadığı ve Paralel yapının aktif olduğu bölgelerde araştırma başlattı. TİKA ile vakıf ve derneklerdeki kadrolar mercek altına alındı. Aktif olan isimler ve para trafiğinin yürütüldüğü 700 nokta tespit edildi. Paralel yapının mali kaynaklarının araştırıldığını öğrenen paralel köstebekler harekete geçti. Köstebekler, Paralel yapının 'mali kaynak' araştırmasını kamufla ederek Alman İstihbaratı BND'ye 'Türk ajanlar ülkenizde faaliyet gösteriyor' diye bilgi uçurdu."

Göçmen Çocukların Eğitim Fırsatı İçin Tam Gün Okul

Neriman ORMAN/Sinem ULUTAŞ

2000 yılında OECD'nin PISA araştırmalarının sonuçları göçmen kökenli çocukların alman eğitim sistemindeki başarısızlıkları tartışmaya yol açmıştı. Genel olarak öğrencilerin okuma, matematik ve fen bilimlerindeki başarısızlığına vurgu yapılırken, ayrıca göçmen kökenli çocukların dil sorunları da farklı tartışmalara yol açtı (bkz. Prenzel 2007, s. 13). Bu sonuçların doğrultusunda tam gün okulların gelişimi üzerine bir tartışma ortaya çıktı (bkz. Spies/Stecklina 2005, s. 8 f). Sorun şu: Tam gün okullar göçmen kökenli çocukların Alman eğitim sistemindeki başarısızlığını önleyebilir mi ve nasıl önlemleyebilir?

Tam Gün Okul Nedir?

Tam gün okul iki modele ayrılıyor: İsteğe bağlı ve zorunlu tam gün okul.

İsteğe bağlı (*Offene Ganztagschule*) tam gün okul, öğleden sonrası programları sunar. Yani öğleden önce ders çizelgesine göre ders yapılır. Öğle tatilinden sonra öğrencilere kendilerinin seçimine kalmış geniş bir destekleme ve serbest zamanı değerlendirme kursları verilir. Öğrenciler isteğe bağlı okul programlarına bir yarı yıllığına katılım yükümlülüğüyle yazılırlar. Zorunlu tam gün okul (*gebundene Ganztagschule*), ilgili okulun tüm öğrencileri için yükümlülüktür. Ders çizelgesine göre dersler bütün güne dağıtılır; öğrenme kısımlarıyla hareket ve serbest zaman programları dönüşümlü olarak sunulur.

İsteğe bağlı tam gün okullar, seçime göre, ya tam gün ya da yarım gün olarak ders sunmaktadır. Bu okulların geniş kapsamlı kültürel ve yeterlilik programları ebeveynler tarafından çok takdir ediliyor ve bu okul formu içinde çocukların bakımının tam gün yapılmasını destekliyorlar. Zorunlu tam gün okul biçiminde ise, okul gününün tümünde bütünsel bir eğitim olanağı sunmaktadır ve çocukların okul içerisindeki sosyalleşmesine de önem verilmektedir (bkz. Appel/Rutz 2009, s. 101 f.).

Tam Gün Okulun Toplumsal Boyutu ve Aile İçindeki Rolü

Toplumsal boyutta, sosyal alan ve aile önemli bir rol oynamaktadır. Tam gün okulda ana düşünce sosyal eşitsizliğin azaltılması ve çocukların eğitime katılım olanaklarının desteklenmesidir.

Strateji olarak tam günlük okul, dezavantajlı mahallelerde yaşayan çocukların ve gençlerin daha iyi bir yaşam ortamında bulunmalarını sağlamaktır. Farklı etnik gruplardan, düşük gelirli ailelerden gelen ve dil becerilerinin gelişmesinde büyük avantaj sağlayacakları okul dışı programlardan ekonomik nedenlerle yararlanamayan çocuklar için tam gün okullar, sunduğu sosyal beceri edinimi ve dil desteği etkinlikleriyle önemli bir rol oynar (bkz. Floercke 2010, s. 120). Burada okuldaki içselleme (*inklusion*) de dikkate alınmalıdır, çünkü içselleme aracılığıyla göçmen çocukların Alman okul sistemindeki ayrımcılığa uğramalarına karşı durulabilir.

İçselleşme aracı gibi, okul üzerinden edinilen başarımlar, yani okulun sağladığı nitelik toplum için belirleyicidir. Bu açıdan, ana görevlerinden biri, "başarıma göre seçme"dir ve bu da adil olmalıdır. Her ne kadar seçmenin, cinsiyete ya da toplumsal ve etnik kökene

göre yapılmasına izin verilmese de, göçmen çocukların topluca ayrımcılığa uğradıkları gözardı edilemez. Örneğin Hessen Eyaleti'ndeki verilere göre, 2000/2001 öğretim yılında göçmen çocukların sınıfta kalma oranı Alman çocuklarına göre üç, hatta dört kat fazladır. Yabancı çocukların %9'u *sonderschule*ye gitmeleri önerilirken, bu oran Alman çocuklarında %4'dür. Alman çocuklarının %36'sı liseye (*gymnasium*) gitmeleri tavsiye edilirken, bu oran yabancı çocuklarda %16'dır. *Hauptschule*de durum tam tersidir. Yabancı çocukların %32'si bu okullara gönderilirken, Alman çocukların oranı %15'dir. Burada özellikle ebeveynler, çocuklarıyla yeterli kadar ilgilenmedikleri gibi iddialarla yüzyüze kalmaktadırlar. (bkz. Diehm 2004, s. 184).

Ebeveynler, çocuklarıyla yeterli kadar ilgilenmedikleri iddiası her ne kadar 'önyargılı' olsa da, ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumu ve 'yetersiz' Almanca konuşmaları göz önünde bulundurulacak olursa, bu çocukların aileleri tarafından yeterince desteklenemedikleri öngörülebilir. Fakat burada vurgu yapılması gereken, bu durumdan yalnızca aileler sorumlu tutmamalı, ailelerin bu durumda olmalarının nedenleri de sorgulanmalıdır.

Buna karşın Hradil, ebeveynlerin genel olarak çocukların eğitimlerine ilgi gösterdiklerini, ama daha etkin olarak destekledikleri takdirde çocukların önemli başarımlar elde edeceklerini vurgulamaktadır (bkz. Hradil 2004, s. 158).

Göçmen çocuklarının için okula iyi ve verimli başlayabilmeleri anaokuluyla başlar. Okul kurumunun da bakış açısı böyledir. Sonuç olarak, çocukların günlük bakımının, anaokulunun ve çocuk yuvalarının dengeli bir önlem olduğu söylenebilir (bkz. Diehm 2004, s. 185).

Tam gün okulun göçmen çocuklar ve gençler için neden bir eğitim fırsatı olarak nitelendirildiğini şöyle vurgulayabiliriz: Göç kökenli çocukların ve gençlerin günümüzdeki Alman eğitim sistemindeki katılımlarına bakacak olursak, bu çocukların Alman çocuklarına kıyasla eğitim başarısındaki açık gözardı edilemez. Bu konuda önemli olan, ebeveynlerin desteği, örneğin dilsel desteğidir. Çünkü ebeveynlerin katılımı çocukların eğitimsel gelişimi açısından son derece olumlu etkiye sahiptir.

Bu yolla göç kökenli çocuklar Alman eğitim sisteminde başarılı bir gelişim sergileyebilirler. Bununla birlikte bu durum çoğunluğu kapsamamaktadır; genel olarak göçmen çocukların ve gençlerin mağduriyetleri daha ağır basmaktadır. İlginçtir ki, bu bağlamda 2000 yılındaki PISA araştırması, sık sık "PISA şoku"ndan söz edilmesine yol açmış ve tam gün okulun öncelikle yaygınlaştırılması konusuna bir tartışma başlatmıştır (bkz. Otto/Coelen 2004, s. 7; Diehm 2004, s. 179).

Tam gün okullar, sunduğu boş zaman etkinlikleriyle göçmen çocukların ve gençler için verimli olabilecek ve entegrasyonu geliştirecektir. Tam günlük okulun sunduğu tam gün bakım, bu çocuklar için Almanca dil öğrenimini kolaylaştıracaktır. Bu da eğitimde fırsat eşitliğinin gerçekten sağlanmasına ve gelişmesine de büyük ölçüde katkı sağlayacaktır (Toppe 2005, s. 144). Ayrıca, tam gün okul, üç boyutta, nesnel, zamansal ve toplumsal açıdan yenileşim sağlamaktadır.

Ayrıca, tam gün okul, üç boyutta, nesnel, zamansal ve toplumsal açıdan kişilik gelişimine katkı sağlamaktadır. Bunların dışında belirtilmelidir ki, tam gün

okul, etkin bir destek sonucunda fırsat eşitliğine açılan bir kapı olabilir. Ancak tam gün okul, göçmen çocuklarının eğitim sistemindeki mağduriyetini hemen ortadan kaldırmayacaktır. Sadece sunduğu destek ve teşviklerle, öğrenimde ve eğitim olanağında iyileşme sağlayacaktır. Göçmen çocuklarının geleceğini etkileyen bazı mağduriyetleri gözönünde bulundurulacak olursa, bu gelişmenin çok değerli olduğu görülecektir.

Hessen Eyaleti'ndeki Durum

Kultursministerium'un verilerine göre Hessen eyaleti okulların tam gün sunumun geliştirilmesi için 2014/2015 eğitim yılında 80 milyon euro civarında bir bütçe ayırmıştır. Adım adım tam gün okullar ve okulların öğlen için tam gün sunumu gerçekleştiriliyor. Bu gelişim bölgelerdeki ihtiyaca göre şehirlerden ve ilçelerden destekleniyor. Okulun bölgelerdeki gençlere yardım eden kurumlardan, okul taşıyıcı kurumlardan, müzik okullarından, spor derneklerinden, destekleyici derneklerden ve farklı kurumlardan büyük ilgi ve destek alıyor. Hessen eyaletinde 2014/2015 öğrenim döneminde 958 okul tam gün hizmet vermektedir. Böylelikle Hessen eyaletinde tam gün hizmet veren okulların sayısı 1999 yılından bu yana yedi kat artmıştır. Bu gelişim içinde eyalet tam gün eğitim bölümü şu anda öğretim görevlileri ve pedagoji personeli için 1.731 iş alanı sunmaktadır. Ayrıca 2014/2015 eğitim döneminde tam gün programı çerçevesinde 129 okul kaynaklarının genişletilmesinden ve profil değişikliğinden yararlanıyor. (bkz. *Hessisches Kultusministerium*)

Kaynaklar:

Appel, Stefan/Rutz, Georg (2009): Handbuch Ganztagschule. Praxis – Konzepte – Handreichungen. Reihe Politik und Bildung, Band 13. Schwalbach am Taunus.

BMBF: Informationen zum Ganztagsschulprogramm. <http://www.ganztagsschulen.org/de/1549.php>.

Diehm, Isabell (2004): Ganztageseinrichtungen als Inklusionshilfe für ethnische Minderheiten: Nicht-formelles und informelles Lernen in der Einwanderungsgesellschaft. In: Otto, Hans-Uwe/Coelen, Thomas (Hrsg.): Grundbegriffe der Ganztagsbildung. Beiträge zu einem neuen Bildungsverständnis in der Wissensgesellschaft. Wiesbaden, S. 179–189.

Floercke, Peter (2010): Ganztagschule im benachteiligten Stadtteil. Sozialraumorientierte Intervention und Kooperation. In: Buchen, Herbert/Horster, Leonhard/Rolff, Hans-Günter (Hrsg.): Ganztagschule: Erfolgsgeschichte und Zukunftsaufgabe. Stuttgart, S. 111–124.

Hessisches Kultusministerium: Ganztagsprogramme des Landes Hessen. Ganztagsangebote. <https://kultusministerium.hessen.de/schule/ganztagsangebote>.

Hradil, Stefan (2004): Die Sozialstruktur Deutschlands im internationalen Vergleich. Wiesbaden.

Otto, Hans-Uwe/Coelen, Thomas (2004): Auf dem Weg zu einem neuen Bildungsverständnis: Ganztagschule oder Ganztagsbildung. In: Otto, Hans-Uwe/Coelen, Thomas (Hrsg.): Grundbegriffe der Ganztagsbildung. Beiträge zu einem neuen Bildungsverständnis in der Wissensgesellschaft. Wiesbaden, S. 7–16.

Prenzel, Manfred (2007): PISA 2006: Wichtige Ergebnisse im Überblick. In: PISA-Konsortium Deutschland (Hrsg.): PISA '06. Die Ergebnisse der dritten internationalen Vergleichsstudie. Münster, S. 13–30.

Spies, Anke/Stecklina, Gerd (2005): Aktuelle Entwicklungen von Ganztagschule und Jugendhilfe – Zugang. In: Spies, Anke/Stecklina Gerd (Hrsg.): Die Ganztagschule – Herausforderungen an Schule und Jugendhilfe. Dimensionen und Reichweiten des Entwicklungsbedarfs, Band. 1. Bad Heilbrunn, S. 8–34.

Toppe, Sabine (2005): Soziale (Un-)Gleichheit in der Schule. Neue Chancen für Kinder und Eltern in der Ganztagschule?! In: Spies, Anke/Stecklina, Gerd (Hrsg.): Die Ganztagschule – Herausforderungen an Schule und Jugendhilfe. Dimensionen und Reichweiten des Entwicklungsbedarfs, Band. 1. Bad Heilbrunn, S. 130–148.

“O iyi insanlar o güzel atlara binip çekip gittiler. Demirin tuncuna, insanın piçine kaldık.”

Yaşar Kemal, Demirciler Çarşısı Cinayeti

Yaşar Kemal, asıl adı Kemal Sadık Gökçeli. Van Gölü'ne yakın Ernis (bugün Ünseli) köyünden olan ailesinin Birinci Dünya Savaşı'ndaki Rus işgali yüzünden uzun bir göç süreci sonunda yerleştiği Osmaniye'nin Kadırlı ilçesine bağlı Hemite köyünde 1926'da doğdu.

Kuzucuoğlu Pamuk Üretim Çiftliği'nde ırgat kâtipliği (1941), Adana Halkevi Ramazanoğlu kitaplığında memurluk (1942), Ziraî Mücadele'de ırgatbaşı, daha sonra Kadırlı'nın Bahçe köyünde öğretmen vekilliği (1941-42), pamuk tarlalarında, batozlarda ırgatlık, traktör sürücülüğü, çeltik tarlalarında kontrolörlük yaptı.

1950 yılında TCK'nın 142. maddesine aykırı faaliyetlerden dolayı tutuklandı. 1951 yılında cezaevinden çıkınca Cumhuriyet gazetesinde çalışmaya başladı. İlk öykü kitabı Sarı Sıcak'ta da yer alan Bebek öyküsü ile ilk romanı İnce Memed, Cumhuriyet'te tefrika edildi. 1963 yılında TİP'e katıldı. 1967 yılında Ant dergisinin kurucuları içinde yer aldı.

28 Şubat 2015 tarihinde İstanbul'da yaşamını yitirdi.

Romanları: Teneke (1955-1987), Beyaz Mendil (1955), İnce Memed I (1955-1989), Namus Düşmanı (1957), Ala Geyik (1959), Ölüm Tarlası (1966), İnce Memed II (1969-1988), Yılanı Öldürseler (1981), İnce Memed III (1984-1988), İnce Memed IV (1987/1989), Ortadirek (1960-1989), Demirciler Çarşısı Cinayeti (1974-1990), Yumrucuk Kuşu (Kimsecik I, 1980-1988) Kale Kapısı (Kimsecik II, 1985-1987), Yer Demir Gök Bakır (1963-1990) Üç Anadolu Efsanesi (1967-1987), Ölmez Otu (1968-1988), Ağrı Dağı Efsanesi (1970-1990), Çakırcalı Efe (1972-1986), Yusufçuk Yusuf (1975-1990), Al Gözüm Seyreyle Salih (1976-1990), Kuşlar da Gitti (1978-1990) Deniz Küstü (1978-1990), Hüyükteki Nar Ağacı (1982-1990)

Almanya'daki Türkçe Radyoculuğun Öncülerinden Can Akbel'i Kaybettik

İzmir'de 1934'te doğan Akbel, 1952'de Ankara Atatürk Lisesi'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenim görürken 1954-1956'da Ankara Radyosu'nda spiker olarak mesleğe adım atan Akbel, daha sonra meslek eğitimi için Almanya'ya gitti.

Kayzer Wilhems Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra Batı Almanya Radyo-Televizyonu'nda bir yıl staj gören Akbel, Köln kentinde Federal Basın Dairesi, Almanya'nın Sesi Radyosu ve kurucusu olduğu WDR Türkçe Bölümü yayın müdürlüğü görevlerinde bulundu.

Akbel, Türkiye'ye döndükten sonra, 1968'de TRT'de, redaktör- spiker olarak çalışmaya başladı. 1999'da emekliye ayrılan Akbel, Bahçeşehir Üniversitesi Sinema-TV Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak deneyimlerini gençlerle paylaştı.

22 Şubat günü yaşamını yitirdi.

17-18 Ekim 2010 yılında Die Gaste'nin düzenlediği "Göçmenlerin Anadili, Eğitim, Kültür ve Entegrasyon Sorunları" sempozyumuna konuşmacı olarak katılmıştı.

Ağrı Dağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi... Şimdi kendisi ölümsüz bir EFSANE..

İmdat ULUSOY

Mezopotomya'dan Çukurova'ya, Toroslar'dan Akdeniz ve Balkanlar'a kadar olan coğrafyanın yazıcısı, sözcüsü, elçisi ve oradaki insanların "arzuhalcisi", dostuydu.

Yaşar Kemal'in ölümü yalnızca sanat, kültür ve politika dünyasını değil, ülke içinde ve yurt dışında, dünyanın her yerindeki okurlarını, hayranlarını ve toplumun hemen hemen tüm kesimini yasa boğdu.

Çukurova başta olmak üzere bizlere tasvir ettiği coğrafyaları, bir tarih bilimcisi gibi adeta, yüzyılların destansı anlatısıyla, çağdaş edebiyat arasında o eşsiz köprünün taşlarını ustaca ören büyük bir insan ve toplum mimarıydı.

Onun kitaplarına dalıp gidince, o, anlatılarını insandan yola çıkarak, tarihi, coğrafyayı, doğayı ve toplumu, efsaneler, türküler, ağıtlar, düşler ve gerçeklerle yoğururken, bir bilim adamı titizliğiyle yapardı. Sonra o güzel insanları, o güzel yörelere, Türkçeyi de kanatlandırıp, okuyucu da alarak düşler diyarına uçurup giderdi.

Toplumun düşleriyle, kendi yaratıcılığını bütünleştirirken, daha barışçıl, şiddetten uzak, daha mutlu ve daha güzel bir gelecek için hepimizi, evet hepimizi her zaman kışkırttı durdu. Düşlerimizi, gerçeklerimizi, hasretlerimizi sandığımızdan daha da sahici kıldı. İşte o nedenle hayattaki en büyük ödülün de sahibi oldu: O ödül, halkın ona sınırsız sevgisi ve ona olan tam inancıydı.

Yaşarken hem çağdaşlığı yakalamak hem de dünya klasikleri düzeyinde yer almak, çok az insana nasip olacak erdemlerdir. Çağının insanını, ülkesinin sorunlarını, dinamik bir değişim içinde ustaca yakalayıp çok başarılı dile getirmiştir. İnsan ilişkileri, birey ve doğa üzerinde, klasik edebiyatın en güzel örneklerini verirken diğer yandan destanların masalsı güzellikleriyle, en gerçekçi gözlemlerin acılarını harmanlamak onun özel bir yeteneğiydi. Türkiye'nin, dini unsurların da egemen olduğu bir tarım toplumundan sanayi toplumuna, kent sel yapıya evrilmesini, 'İnce Memed' dörtlüsü ve 'Akçasazın Ağaları' ikilemesiyle muhteşem bir anlatıyla, sadece edebiyata değil, adeta tarihe de mal etmişti. Yurt dışında kitaplarının en çok okunduğu ülke Fransa'da dönemin cumhurbaşkanı Mitterand onun ve kitaplarının en büyük hayranıydı. Özellikle Toroslar'ı ve oradaki zengin bitki örtüsünü anlattığı kitaplarını okuyan Paris üniversitelerinden araştırmacı ve botanik bilimi uzmanları ta Toroslar'a kadar giderek onun kitaplarında renkli ve detaylı anlattığı bitkileri, böcekleri inceleyip hay-

ran kalmışlardır. Romanlarının Fransızcaya çevirisini yapan ilk eşi Tilda, özellikle Toroslar'daki birçok bitki, böcek türlerinin Fransızcadaki karşılığını bulamadığı için ona tekrar tekrar sorup, onları tarif ettirmesi, sonra da bunların karşılığını bulmada zorlanması anılarında anlattığı en ilginç anekdotlardır.

Yine aynı şekilde romanlarını Almancaya çeviren Cornelius Bischoff da, "Bazı bitki, böcek türlerinde aynı sorunu yaşayıp içinden çıkamadığı için Y. Kemal'le birlikte bizzat Toroslar'da nasıl gezip altın arar gibi, çiçek ve böcek türlerini" aradıklarını anlatır. *Yılanı Öldürseler*'deki arı çeşitleri, yöreye özgü halk dilindeki isimleriyle bitki türleri okuyucu için adeta başlı başına önbilgi gerektiren kavramlar.

Daha televizyonun yeni yeni toplum yaşamına girdiği 70'li yıllarda, TRT'nin radyo oyunu olarak ilk kez sunduğu, 'İnce Memed'i radyoda dinleme saati geldiğinde sokaklarda kimse kalmaz, halk kahveleri doldurur, büyük bir heyecan, merak ve ilgiyle bugünkü futbol maçlarını andıran tarzda, bu radyo oyununu dinlerdi.

20. yüzyıla tanıklık etmiş bir yazar, gazeteci ve siyasetçi; halkların barış, özgürlük, kardeşlik ve eşitliği için yaşam boyu mücadele etmiş ve bu mücadelenin de bir parçası olmuştur.

Kasım 2014'te Bilgi Üniversitesi'nin kendisine 'fahri doktora' ödülü vermek için düzenlediği törene sağlık sorunları nedeniyle katılamayan Yaşar Kemal'in o gün gönderdiği mesaj, adeta bugün okurlarına bırakılmış bir vasiyetti:

"Bir, benim kitaplarımı okuyan katil olmasın, savaş düşmanı olsun. İki, insanın insanı sömürmesine karşı çıksın. Kimse kimseyi aşağılamasın. Kimse kimseyi asimile edemesin. İnsanları asimile etmeye can atan devletlere, hükümetlere olanak verilmesin."

"Benim kitaplarımı okuyanlar bilsinler ki, bir kültürü yok edenlerin kendi kültürleri, insanlıkları ellerinden uçmuş gitmiştir. Benim kitaplarımı okuyanlar yoksullarla birlik olsunlar, yoksulluk bütün insanlığın utancıdır. Benim kitaplarımı okuyanlar cümle kötülüklerden arınsınlar."

Okuyucularından birisi onun kitaplarıyla ilk kez nasıl tanıştığını şöyle anlatıyor: "Demirciler Çarşısı Cinayeti, ortaokul yıllarımdayken beden eğitimi dersinden raporlu olduğum için okul kantininde pencere önüne geçip okuduğum ilk Yaşar Kemal romanıdır. Kitaba

başladıktan birkaç satır sonra Çukurova'nın yalazlı güneşinde pırıl pırıl yanan verimli toprakları, gümüş kolyeler gibi akan dereleri, binbir çeşit sesle uçuşan börtü böceği insanın gözü önünde canlanmaya başlar... Yıllar sonra Adana Kozan'da oturan bir arkadaşımın yanına yaz tatiline gittiğimde de aynı yakıcı güneşi, aynı pırıltili kara toprağı ve roman dakinden hiç de farksız olmayan insanların konuşmalarını görünce yıllardır sigara içemeyen bir insanın bir pakete sarılması gibi sarılmıştım tekrar Yaşar Kemal'in romanlarına... *Demirciler Çarşısı Cinayeti*'ni okumak Akdeniz'i, Adana'yı, Antakya'yı, Maraş'ı yüz milyon piksel çözünürlükteki bir dijital kamerayla filme almaktan çok daha çarpıcıdır..."

Yaşar Kemal'in işte bu romanında geçen, romanın adeta marka işareti olmuş bir cümle, romandaki yerinde kalmayıp günlük yaşamımıza kadar girmiştir. Ne zaman değerli, yeri doldurulmayan, ulu çınarlar dediğimiz sanatçı, yazar, aydın, bilim insanları dünyamızdan ayrılrsa onun ardından söylenen bir söz olmuştur atık.

Bir atasözü, bir özdeyiş gibi anlam yüklü, az ve öz olarak ifade edilmiş...

O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler ve çekip gittiler...

Artık toplumumuzda her kuşağın kayıp bir kuşak olduğu, ülkemizde giderek artan yozlaşmayı hepimiz seziyoruz. En önemli evrensel temel değerlerin yanı sıra aramızdan ayrılmış nice değerli insanlar (yazarlar, şairler, sinemacılar, aydınlar, sanatçılar, bilim insanları vb.) bilinçli olarak unutturulmaya çalışılıyor. Bunun da farkında olmalıyız hepimiz...

Yaşar Kemal'in o destansı üslubuyla okuyanı sarıp sarmalayan, bilmediği bir dünyanın içine çeken "*Demirciler Çarşısı Cinayeti*" adlı romanındaki bu cümle, bu romanı okumayanların bile dillerinden düşürmediği bir söz olmuştur: "*O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler ve çekip gittiler...*" Romanı önceki kuşaklardan okurlar gibi, ben de yıllar önce okumuştum. 1980 yılı baskısı. Ankara'da Tekin Yayınevi'nde basılmış. İtiraf edeyim, okuduğum ilk o zaman sadece anlatımın edebiliğine kapılmıştım; oysa şimdi yıllar sonra bu cümleyi bu kadar hem de hüznle hatırlayacağım hiç aklıma dahi gelmemişti.

Oysa şimdilerde belki de birçoklarımızın, hatırına gelmediği gün yok gibi...

O iyi insanlar, o güzel atlara bindiler ve çekip gittiler...

Onların arkasından da şimdi o efsane insan...

- "İpe çekeceklerini bilsem, yine yazmaya devam ederim!" diyecek kadar yazmaya tutkuluydu.

- Hem eylemi hem söylemiyle, her zaman halkların, barışın, doğanın elçisi ve sözcüsüydü.

- Şimdi artık, cezaevlerindeki tutsaklar, pamuk tarlasındaki ırgatlar, gecekondudaki yoksullar, köprü altlarında sabahlayan çocuklar, balıkçılar yetim kaldı.

- Toroslar'daki böcekler, hayvanlar, bin bir çeşit çiçekler öksüz kaldı.

- "İnce Memed" romanı tüm zamanların en çok okunan romanı oldu.

- O bir barış aktivistiydi
- O, Türkiye toplumunun vicdanıydı.

“Der Mensch ist, was er isst”* – IV

Asuman ÖKTEM

Feuerbach'ın bu ünlü materyalist tezi (“*İnsan ne yerse odur*”), Gramsci'nin deyişiyle, “alılıkça” yorumlara yol açmıştır. Örneğin, Gramsci'nin partisinin kurucularından olan Bordiga, Feuerbach'ın tezinden yola çıkarak, “bir insanın konuşma yapmadan önce ne yediği bilinirse, konuşması daha iyi yorumlanabilir” diyerek, yiyeceklerin düşünce biçimi üzerinde doğrudan ve belirleyici etkisi olduğunu ileri sürer. Gramsci bu yorumu, “Çocukça ve gerçekte deneysel bilime de aykırı bir olumlama bu, çünkü beyin bakla ya da yer mantarıyla beslenmez” diyerek eleştirir.

Bu felsefesi “alılıkça” yorumun ötesinde, aynı tez, materyalizmle uzaktan yakından ilgisi olmayan alanlarda ya da demagogik söylemlerde de çokça kullanılır. Örneğin bir islamcı yazar (H. Şahin), Saidi Nursi'den alıntı yaparak şöyle yazıyor: “Yediğimiz besinler hakkında bilgiler edinmek mecburiyetindeyiz. Çünkü insan ne yerse odur. Haramın mukaddemesi (başlangıcı) haramdır (İşarat'ül İ'caz, s. 380).” Kısacası, “haram yerseniz haram olursunuz” diyor ve bu dinsel/ideolojik söylemi materyalist bir tezle kanıtlamaya kalkışıyor.

Böylesi alılıkça-ötesi mantıktan yola çıkıldığında, “fast-food yiyen fast-food olur” gibi ne anlama geldiği bile bilenmeyen bir sonuca ulaşılabilir.

Bu usulü yorumlar, örneğin, (dar anlamda) Yunan yemekleri ile Türk yemeklerinin benzerliğinden yola çıkarak, “Yunan yemeği yiyen Yunan olur” ya da tersi, “Türk yemeği yiyen Türk olur” türünden absürt-milliyetçi bir vargı oluşturabilir. Yazımızın bu türden absürtlüklerle uzaktan yakından ilgisi olmadığını belirterek Yunan mutfağına bir bakalım.

Yunan mutfağı ile (eğer böyle bir terimleme yapılabilirse) Türk mutfağı arasındaki benzerlikler şiş kebab/*souvláki*yle (σουβλάκι) başlayıp musakka/*mousakás* (μουσακάς), yaprak sarma/dolma/*dolmadakia* (ντολμάς), cacık/*tzatziki*, (τζατζίκι), lokma tatlısı/*loukoumades* (λουκουμάδες), baklava/*baklavas* (μπακλαβάς), imam bayıldı/*imam baildi* (Ιμάμ Μπαϊλντί), döner/*gyros* (γύρος), pide/*pita* vb. yiyeceklerle sürüp gider.

Arapçadan gelen musakka (موسكك), Yunan mutfağında *mousakás* (μουσακάς) olarak karşımıza çıkar. Ama Türkiye'de musakka çokluk *patlıcan musakka* olarak yapılırken, Yunan mutfağında *mousakás*, patates, patlıcan, kıyma ve en üstünde *beşamel* sosla yapılır. *Beşamel* sos ise, Fransız sarayının başmabeyincisi Louis de Béchameil tarafından 17. yüzyılda yapılmış bir Fransız sosudur. Buradan yola çıkıldığında, Yunan mutfağındaki musakka, patlıcan musakkadan farklı olarak patates-patlıcan karışımı ve beşamel sosa oluşur ve kesinlikle karma (belki de “füzyon”) bir üretimdir.

Souvláki (σουβλάκι), her ne kadar şiş kebab/çöp şişin akrabası olarak kabul edilse de, aralarında tam bir köken çatışması vardır. Şiş kebab koyun etinden yapılırken, *souvláki*, kesinlikle domuz etinden yapılır.

Aynı durum döner-*gyros* akrabalığında da karşımıza çıkar. Türkiye'de döner kuzu etinden yapılırken, *gyros*, *souvláki* gibi domuz etinden yapılır.

Fasolada (φασολάδα), okunuşu “fasulye”yi (Latince, *Phaseolus vulgaris*) çağırırsa da, Yunan mutfağında zeytinyağlı iri kuru fasulye yemeğidir. Tarihsel olarak Yunanların zeytin üreticisi oldukları düşünülürse, fasolada, kuru fasulyenin Yunan tarzıdır. Türkiye'de kuru fasulye etli yapılırken, zeytinyağlı olarak kuru fasulye piyazı, barbunya ya da taze fasulye (Yunanca adıyla *fasolakia*/φασολάκια) yapılır. Ama kuru fasulye Latin-Amerika kökenli bir sebze olup, tıpkı patates gibi, (Erdoğan'ın Küba'da “cami” gördüğünü söylediği) Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinden sonra Avrupa'ya ve oradan Anadolu'ya yayılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, kuru fasulye, bir Türk yemeği olmaktan daha çok, bir Latin-Amerika (acılı) yemeğidir ve fasulye sözcüğü de Latince “*phaseolus*”tan gelmektedir.

Yine “Türk” olmakla ve Yunanların Türklere al- dıkları iddia edilen yaprak sarma-dolma/*dolmadakia* (ντολμάς), üzüm yaprağından yapılır. Tarihsel olarak Antik Yunan zeytin ve şaraplarıyla ünlüdür. Türklere Orta Asya'da zeytincilikle ve bağcılıkla hiçbir ilişkilerinin olmadığı iyi bilinmektedir. (Nazım Hikmet'in ünlü dizelerini anımsayalım: “Dört nala gelip Uzak Asya'dan/Akdeniz'e bir kısrağ başı gibi uzanan bu memleket, bizim”)

Bunların yanında Yunanca adının Türkçe adıyla çağırışım yapmayan, ama malzemesi, yapılışı ve lezzeti aynı olan yemekler de var. Örneğin, Anadolu'nun kol böreği, Yunanistan'da, ispanaklısı *spanakopita* ve peynirli *tiropita*dır.

Özbeöz “made in Turkey” olan ve Orta Asya'dan beraberlerinde getirdikleri rivayet edilen tarhana, Yunan mutfağında *trahanas* (τραχανάς) olarak yer alır. Tarhana sözcüğü Farsçadan gelmektedir. Bu nedenle özbeöz Türk yemeği olarak tanımlamak çok da yerinde görünmemekle birlikte, yapımında yoğurdun yer alması ve kurutulması göçer toplumlara özgü olduğunu göstermektedir. Adlandırmanın Farsçadan gelmesi, üst-alt kültür ilişkisinin bir sonucu olduğu kabul edilebilir. Yunan tarhanasının Türk tarhanasından temel farkı, yoğurt yerine süt kullanılması ve helim peyniriyle birlikte sunulmasıdır.

Yunan mutfağındaki tatlılar arasında, *baklavas* (μπακλαβάς), *kadaifi* (κανταΐφι), *loukoumades* (λου-

κουμάδες) ve *revani* (ρεβανί) yer alır.

Baklavas (μπακλαβάς), yani baklava ise, Moğolcadan türetilmiş eski Türkçe bir sözcüktür. Bu açıdan baklavanın özbeöz Türk tatlısı olduğunu söylenebilir.

Kadaifi (κανταΐφι), bildiğimiz kadayıftır. Kadayıf sözcüğü ise, Arapçadan gelen “kadife” sözcüğünün çoğuludur. Arap ülkelerinde kadayıf yerine *knāfeh* (Hatay'ın ünlü künefesi) sözcüğü kullanılır. Yunanistan ve diğer Balkan ülkelerinde bu tatlının yayılması ve yerleşmesi Osmanlılar sayesinde olmuştur. 360 yıl Yunanistan'a ve 500 yıl Balkanlar'a egemen olan Osmanlılar, Arapça künefeyi beraberlerinde taşımışlar, ama kendi dillerindeki adıyla aktarmışlardır.

Revani (ρεβανί), Farsça *ravānī* sözcüğünden gelmektedir. Bu tatlının kökeni İran'dır.

Loukoumades (λουκουμάδες), lokma tatlısıdır. Türkçede kullanılan lokma sözcüğü, Arapça *lkm* kökünden gelen *lukmat*, “bir defada yutulmuş yemek” sözcüğünden gelmektedir.

Böylece tarhana, baklava ve yoğurt özbeöz Orta Asya kökenli, dolayısıyla Türklere göçüyle birlikte beraberlerinde getirdikleri temel yiyeceklerdir. Kurutulmuş et ve bunun geliştirilmiş hali olan pastırma Orta Asya kökenlidir.

Ama kurutulmuş et ya da pastırma, ne kadar Orta Asya kökenli olursa olsun, her durumda göçebe toplumların temel yiyeceklerinden birisidir. Amerika yerlileri (Tommiks/*Capitan Miki* okurlarının “kızılderili” diye bildikleri göçebe topluluk) de göç boyunca kurutulmuş et kullanırlar. Benzer sosyo-ekonomik koşullarda bulunan toplumlarda benzer yiyeceklerin olması şaşırtıcı değildir. (Burada hemen ekleyelim, Boşnakların “isli eti” de kurutulmuş ettir. Ancak “isli et”, adından da anlaşılacağı gibi, etin “iste” tütsülenmesiyle yapılır. Göçmen toplumundan daha çok yerleşik topluma özgüdür.)

Sonuç olarak, Yunanistan'a 1460 yılından bağımsızlığını kazandığı 1821 yılına kadar 360 yıl egemen olmuş Osmanlıların, bu yüzyıllar içinde kendi kültürel öğelerini Yunanlara aktarmış olması çok doğaldır. Aynı şekilde, aynı yüzyıllar içinde Antik Yunan'dan gelen Yunan kültür öğelerinin Osmanlıya ve onun aracılığıyla Anadolu'ya aktarılması da aynı oranda doğal kabul edilmelidir. Ama unutulmamalıdır ki, aynı yiyecekleri yemek, iki topluluğu birbirlerine yakınlaştıran bir unsur olsa da, bir ve aynı oldukları anlamına gelmemektedir.

Türk ve Yunan mutfak kültürünün benzerliği, birinin diğerinden aldığı kültür olarak tanımlanamaz. 360 yıllık bir bağımlı/sömürge ilişkisi, kaçınılmaz olarak, belli benzerlikler ortaya çıkartmıştır. Bu 360 yıllık bağımlılık ilişkisi yok kabul ederek, Yunanların pek çok yemeği “Türklere”den “aldıkları/çaldıkları” türünden iddialar, sadece milliyetçi söylemin bir ürünüden başka bir şey değildir.

Son sözü, Bülent Ecevit'in 1947 yılında Londra'da yazdığı şiire bırakıyoruz:

“Sıla derdine düşünce anlarsın,
Yunanlıyla kardeş olduğunu.
Bir rum şarkısı duyunca gör,
Gurbet elde İstanbul çocuğunu.”

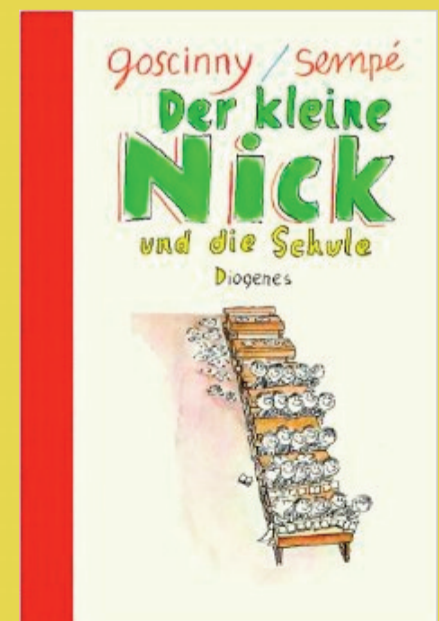
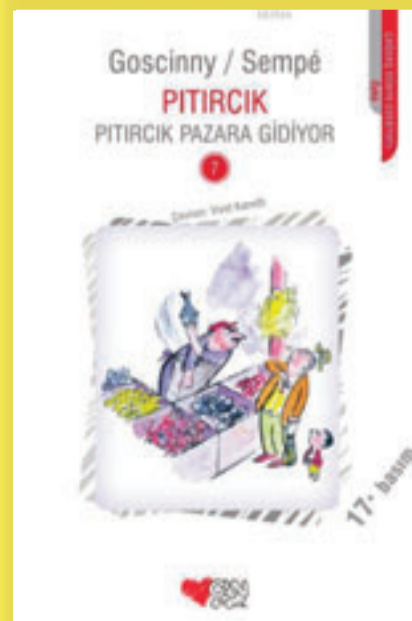
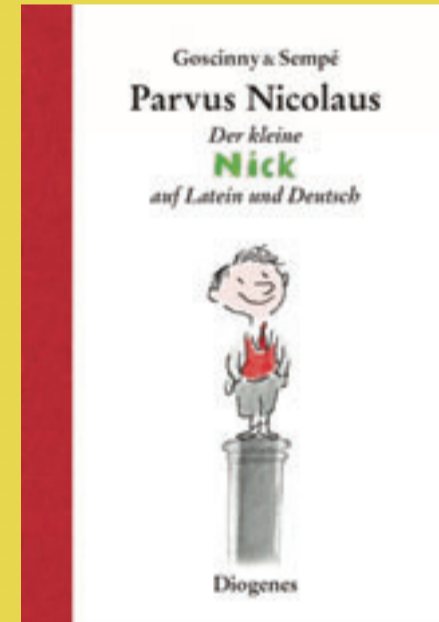
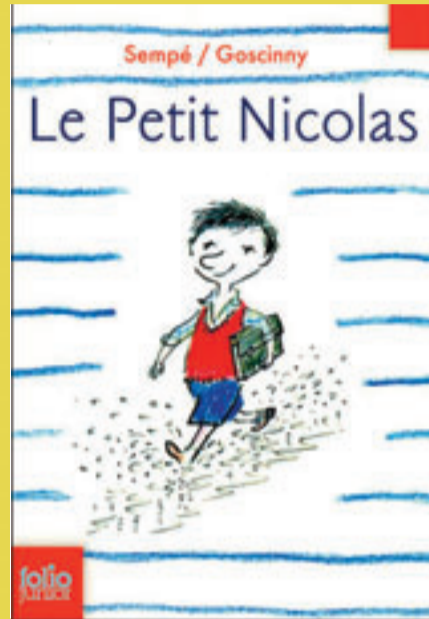

Pitircik

Le Petit Nicolas/Nicolas/Der kleine Nick

René Goscinny

Resimleyen: Jean-Jacques Sempé

Özgecan Aslan
11 Şubat 2015

39 + 13

2015

* www.anitsayac.com

287

2014

231

2013

139

2012

122

2011

173

2010

104

2009

61

2008

